

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Τμήμα Οικονομικών
Επιστημών

**MSc law &
economics**

DEPARTMENT of ECONOMICS,
UNIVERSITY of MACEDONIA
and SCHOOL of LAW,
ARISTOTLE UNIVERSITY of THESSALONIKI

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Νομική Σχολή

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Διπλωματική Εργασία

**ΤΑ LUXLEAKS ΚΑΙ Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΔΕΙΚΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΤΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

της

ΤΡΥΦΩΝΙΑΣ ΖΕΛΤΣΗ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης Δίκαιο και Οικονομικά

Μάρτιος 2021

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω την ειλικρινή μου ευγνωμοσύνη στην επιβλέπουσα κυρία Λίτινα Αναστασία, Επίκουρη καθηγήτρια του τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, για την καθοδήγησή της καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου. Οι γνώσεις της στάθηκαν αρωγοί για την πραγματοποίηση μιας εμπειριστατωμένης μελέτης γύρω από το σκάνδαλο των Luxembourg Leaks. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κύριο Γούλα Δημήτριο, Διδάκτωρ του Τμήματος Νομικής της Σχολής Ν.Ο.Π.Ε. του Α.Π.Θ για τις πολύτιμες πληροφορίες και γνώσεις του, οι οποίες με βοήθησαν να εντυφλήσω πλήρως στο θέμα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Διϋδρυματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών Δίκαιο και Οικονομικά του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Σκοπός της είναι η μελέτη του οικονομικού σκανδάλου που ξέσπασε στο Λουξεμβούργο το 2014, καθώς και του τρόπου με τον οποίο η δημοσίευση των εγγράφων που το αποκάλυψαν, επηρέασε το δείκτη διαφθοράς της οικονομίας όλων των κρατών που ενεπλάκησαν. Αρχικά, επεξηγούνται εισαγωγικές έννοιες για το θέμα μελέτης, όπως αυτές του φόρου, της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και του φορολογικού παραδείσου. Έπειτα, παρουσιάζεται το σκάνδαλο και ο αριθμός των εγγράφων που δημοσιεύθηκαν για κάθε χώρα και των πέντε ηπείρων. Βασική πηγή άντλησης των στοιχείων της μελέτης, αποτελεί η δίκη των κατηγορουμένων Antoine Deltour, Raphael Halet, Edouard Perrin, που παρουσιάζεται στην εργασία μαζί με τις συγκεκριμένες κατηγορίες που τους απαγγέλθηκαν. Στη συνέχεια, για κάθε ήπειρο μελετώνται οι συσχετίσεις των εγγράφων με τον δείκτη CPI, οι συσχετίσεις του κατά κεφαλήν αριθμού εγγράφων και του αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ με τον CPI, για τα έτη 2000 έως 2012. Στρέφοντας το ενδιαφέρον αποκλειστικά στις χώρες της Ευρώπης, μελετήθηκε η επιρροή της δημοσιοποίησης των εγγράφων σε αυτές, στις οποίες υπήρξε αύξηση και μείωση της διαφθοράς τους. Τέλος, εξάγονται τα συμπεράσματα της μελέτης.

ABSTRACT

The current project constitutes the Master Thesis for the Master in Law and Economics of University of Macedonia and Aristotle University of Thessaloniki. The main goal of the Thesis, is the investigation of the economical scandal at Luxembourg in 2014 and in particular how the publication of the papers that revealed the scandal, affected the CPI index of the countries' economy which were involved. First and foremost, some important for the study semantics such as tax, tax evasion, tax avoidance and tax heavens are explained. Afterwards, the scandal of LuxLeaks is presented, as well as the number of papers published for each country of the five continents. The main information source of the study, are the facts that took place during the trial of the three defendants, Antoine Deltour, Raphael Halet and Edouard Perrin, in combination with the specific charges against them. Subsequently, an extensive study took place for each continent. In more detail, the associations between the papers and CPI index, the associations of number of papers per capita with CPI index and GDP per capita with CPI index, are investigated for the years from 2000 to 2012. Focusing exclusively on the European countries, the consequences of the publication of the papers for the countries where the corruption increased and decreased are presented. The conclusions of the study are inferred in the final chapter.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	ii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iii
ABSTRACT	iv
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
1.1. Η έννοια του φόρου	1
1.2. Οι έννοιες της φοροδιαφυγής & παραοικονομίας	2
1.3. Η έννοια της φοροαποφυγής.....	4
1.4. Φορολογικός Παράδεισος.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	6
2.1. Το σκάνδαλο των Luxembourg leaks	6
2.2. Η δίκη.....	8
2.2.1. Κατηγορίες για τον Deltour και νομοθεσία	9
2.2.2. Κατηγορίες για τον Halet και νομοθεσία	10
2.2.3. Κατηγορίες για τον Perrin και νομοθεσία.....	10
2.3. Αρχές που αναφέρθηκαν κατά τη δίκη	11
2.3.1. Αρχή της αναγκαιότητας.....	11
2.3.2. Κατάσταση του Πληροφοριοδότη.....	11
2.3.3. Υπεύθυνη Δημοσιογραφία	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	14
3.1. Ο δείκτης CPI	14
3.2. Ο συντελεστής συσχέτισης ρ	15
3.3. Μελέτη των χωρών που εμφανίζονται στο σκάνδαλο	15
3.3.1. Μελέτη των χωρών της Ευρώπης.....	16
3.3.2. Μελέτη των χωρών της Αφρικής	25
3.3.3. Μελέτη των χωρών της Ασίας.....	33
3.3.4. Μελέτη των χωρών της Αμερικής.....	42
3.3.5. Μελέτη των χωρών της Ωκεανίας.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	59
4.1. Επιρροή της δημοσιοποίησης των εγγράφων για τις χώρες της Ευρώπης	59
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67

Κατάλογος των εικονογραφήσεων

Εικόνα 1.1: Διάκριση φοροδιαφυγής και παραοικονομίας. 3

Κατάλογος των πινάκων

Πίνακας 2.1: Έγγραφα LuxLeaks ανά χώρα. 7

Πίνακας 3.1: Χώρες της Ευρώπης, έγγραφα από το σκάνδαλο και δείκτες CPI για τα έτη 2000-2012.16

Πίνακας 3.2: Συντελεστές συσχέτισης εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.19

Πίνακας 3.3: Χώρες της Ευρώπης και κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων για το έτος 2012.20

Πίνακας 3.4: Συντελεστές συσχέτισης κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.22

Πίνακας 3.5: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.22

Πίνακας 3.6: Χώρες της Ευρώπης και αριθμός των εγγράφων κατά ΑΕΠ για το έτος 2012.23

Πίνακας 3.7: Συντελεστές συσχέτισης αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ και CPI για τα έτη 2000-2012.24

Πίνακας 3.8: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.25

Πίνακας 3.9: Χώρες της Αφρικής, έγγραφα από το σκάνδαλο και δείκτες CPI για τα έτη 2000-2012.26

Πίνακας 3.10: Συντελεστές συσχέτισης εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.28

Πίνακας 3.11: Χώρες της Αφρικής και κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων για το έτος 2012.29

Πίνακας 3.12: Συντελεστές συσχέτισης κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.30

Πίνακας 3.13: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.31

Πίνακας 3.14: Χώρες της Αφρικής και αριθμός των εγγράφων κατά ΑΕΠ για το έτος 2012.31

Πίνακας 3.15: Συντελεστές συσχέτισης αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ και CPI για τα έτη 2000-2012.32

Πίνακας 3.16: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.33

Πίνακας 3.17: Χώρες της Ασίας, έγγραφα από το σκάνδαλο και δείκτες CPI για τα έτη

2000-2012.	34
Πίνακας 3.18: Συντελεστές συσχέτισης εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.	36
Πίνακας 3.19: Χώρες της Ασίας και κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων για το έτος 2012.	37
Πίνακας 3.20: Συντελεστές συσχέτισης κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.	38
Πίνακας 3.21: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.	39
Πίνακας 3.22: Χώρες της Ασίας και αριθμός των εγγράφων κατά ΑΕΠ για το έτος 2012.	40
Πίνακας 3.23: Συντελεστές συσχέτισης αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ και CPI για τα έτη 2000-2012.	41
Πίνακας 3.24: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.	42
Πίνακας 3.25: Χώρες της Αμερικής, έγγραφα από το σκάνδαλο και δείκτες CPI για τα έτη 2000-2012.	43
Πίνακας 3.26: Συντελεστές συσχέτισης εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.	46
Πίνακας 3.27: Χώρες της Αμερικής και κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων για το έτος 2012.	47
Πίνακας 3.28: Συντελεστές συσχέτισης κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.	48
Πίνακας 3.29: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.	48
Πίνακας 3.30: Χώρες της Αμερικής και αριθμός των εγγράφων κατά ΑΕΠ για το έτος 2012.	49
Πίνακας 3.31: Συντελεστές συσχέτισης αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ και CPI για τα έτη 2000-2012.	50
Πίνακας 3.32: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.	51
Πίνακας 3.33: Χώρες της Ωκεανίας, έγγραφα από το σκάνδαλο και δείκτες CPI για τα έτη 2000-2012.	51
Πίνακας 3.34: Συντελεστές συσχέτισης εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.	54
Πίνακας 3.35: Χώρες της Ωκεανίας και κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων για το έτος 2012.	54
Πίνακας 3.36: Συντελεστές συσχέτισης κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.	55

Πίνακας 3.37: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.	56
Πίνακας 3.38: Χώρες της Ωκεανίας και αριθμός των εγγράφων κατά ΑΕΠ για το έτος 2012.	56
Πίνακας 3.39: Συντελεστές συσχέτισης αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ και CPI για τα έτη 2000-2012.	57
Πίνακας 3.40: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.	58

Κατάλογος των διαγραμμάτων

Διάγραμμα 3.1: Χώρες της Ευρώπης με μειωμένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.	17
Διάγραμμα 3.2: Χώρες της Ευρώπης με αυξημένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.	18
Διάγραμμα 3.3: Χώρες της Αφρικής με μειωμένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.	26
Διάγραμμα 3.4: Χώρες της Αφρικής με αυξημένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.	27
Διάγραμμα 3.5: Χώρες της Ασίας με μειωμένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.	35
Διάγραμμα 3.6: Χώρες της Ασίας με αυξημένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.	35
Διάγραμμα 3.7: Χώρες της Αμερικής με μειωμένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.	43
Διάγραμμα 3.8: Χώρες της Αμερικής με αυξημένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.	44
Διάγραμμα 3.9: Χώρα της Αμερικής με σταθερό δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.	45
Διάγραμμα 3.10: Χώρες της Ωκεανίας με μειωμένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.	52
Διάγραμμα 3.11: Χώρες της Ωκεανίας με αυξημένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.	53

Κατάλογος των ιστογραμμάτων

Ιστόγραμμα 3.1: Χώρες της Ευρώπης και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.	17
Ιστόγραμμα 3.2: Χώρες της Ευρώπης και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.	18
Ιστόγραμμα 3.3: Χώρες της Αφρικής και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.	27
Ιστόγραμμα 3.4: Χώρες της Αφρικής και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.	27
Ιστόγραμμα 3.5: Χώρες της Ασίας και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.	35
Ιστόγραμμα 3.6: Χώρες της Ασίας και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.	36
Ιστόγραμμα 3.7: Χώρες της Αμερικής και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.	44
Ιστόγραμμα 3.8: Χώρες της Αμερικής και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.	44

Ιστόγραμμα 3.9: Χώρες της Αμερικής και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.	45
Ιστόγραμμα 3.10: Χώρες της Ωκεανίας και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.	52
Ιστόγραμμα 3.11: Χώρες της Ωκεανίας και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.	53

Κατάλογος των ραβδόγραμμάτων

Ραβδόγραμμα 3.1: Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (per capita) των χωρών της Ευρώπης.	21
Ραβδόγραμμα 3.2: Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ των χωρών της Ευρώπης.	24
Ραβδόγραμμα 3.3: Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (per capita) των χωρών της Αφρικής.	29
Ραβδόγραμμα 3.4: Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ των χωρών της Αφρικής.	32
Ραβδόγραμμα 3.5: Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (per capita) των χωρών της Ασίας.	38
Ραβδόγραμμα 3.6: Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ των χωρών της Ασίας.	40
Ραβδόγραμμα 3.7: Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (per capita) των χωρών της Αμερικής.	47
Ραβδόγραμμα 3.8: Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ των χωρών της Αμερικής.	49
Ραβδόγραμμα 3.9: Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (per capita) των χωρών της Ωκεανίας.	55
Ραβδόγραμμα 3.10: Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ των χωρών της Ωκεανίας.	57

Κατάλογος των γραφημάτων διασποράς

Γράφημα Διασποράς 4.1.1: Μικρότεροι δείκτες CPI των χωρών της Ευρώπης στις οποίες αυξήθηκε η διαφθορά.	59
Γράφημα Διασποράς 4.1.2: Μικρότεροι δείκτες CPI των χωρών της Ευρώπης στις οποίες μειώθηκε η διαφθορά.	59

1.1. Η έννοια του φόρου

Ο φόρος ως έννοια προϋπήρχε από την αρχαιότητα, όμως η σημασία του αποκτά δυναμική κατά τη σύγχρονη εποχή. Ο φόρος αποτελεί αντικείμενο μελέτης τόσο της νομικής όσο και της οικονομικής επιστήμης. Όσον αφορά τη νομική επιστήμη ο φόρος αποτελεί θεσμό του δικαίου των κρατών και πιο συγκεκριμένα σχετίζεται με περιορισμούς της κρατικής εξουσίας. Ένα τέτοιο παράδειγμα στο ελληνικό δίκαιο αποτελεί το άρθρο 78 του Συντάγματος και κυρίως οι παράγραφοι 1, 2, και 4 αυτού. Όσον αφορά την οικονομική επιστήμη, ο φόρος συνιστά αναγκαστικό μέσο μετάθεσης αγοραστικής δύναμης από τους ιδιωτικούς φορείς στο δημόσιο.

Έχουν διατυπωθεί αρκετοί ορισμοί της έννοιας του φόρου. Ο G.Jeze διατύπωσε τον κλασικό ορισμό, σύμφωνα με τον οποίο ο φόρος είναι μια άμεση και οριστική παροχή των ιδιωτών προς το δημόσιο, προκειμένου να καλυφθούν τα δημόσια βάρη. Από τον παραπάνω ορισμό τα στοιχεία που συνθέτουν την έννοια του φόρου είναι: α) αποτελεί άμεση χρηματική παροχή του ιδιώτη προς το δημόσιο, β) είναι υποχρεωτικός και οριστικός, γ) είναι μονομερής παροχή και δ) αποσκοπεί στην κάλυψη δαπανών του κράτους. (Κωνσταντίνου Σταματίου Α., 2017, n.d.)

Ο φόρος που είναι υποχρεωμένος να πληρώσει ο κάθε ιδιώτης εξαρτάται από τη φορολογική βάση και το φορολογικό συντελεστή. Ως φορολογική βάση νοείται το εισόδημα, η δαπάνη και η περιουσία του φορολογούμενου. Έτσι, οι φόροι διακρίνονται σε αυτούς του εισοδήματος ή άμεσοι φόροι, της δαπάνης ή έμμεσοι φόροι και της περιουσίας, αντίστοιχα. «Φορολογικός συντελεστής είναι το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί σε κάθε μονάδα της φορολογικής βάσης, το οποίο εκφράζεται ως ποσοστό» (Φινοκαλιώτης Κ., 2014). Η διάκριση των φόρων γίνεται και ως προς την αναλογικότητα ή μη του φόρου σε αναλογικούς, προοδευτικούς και αντίστροφα προοδευτικούς.

1.2. Οι έννοιες της φοροδιαφυγής & παραοικονομίας

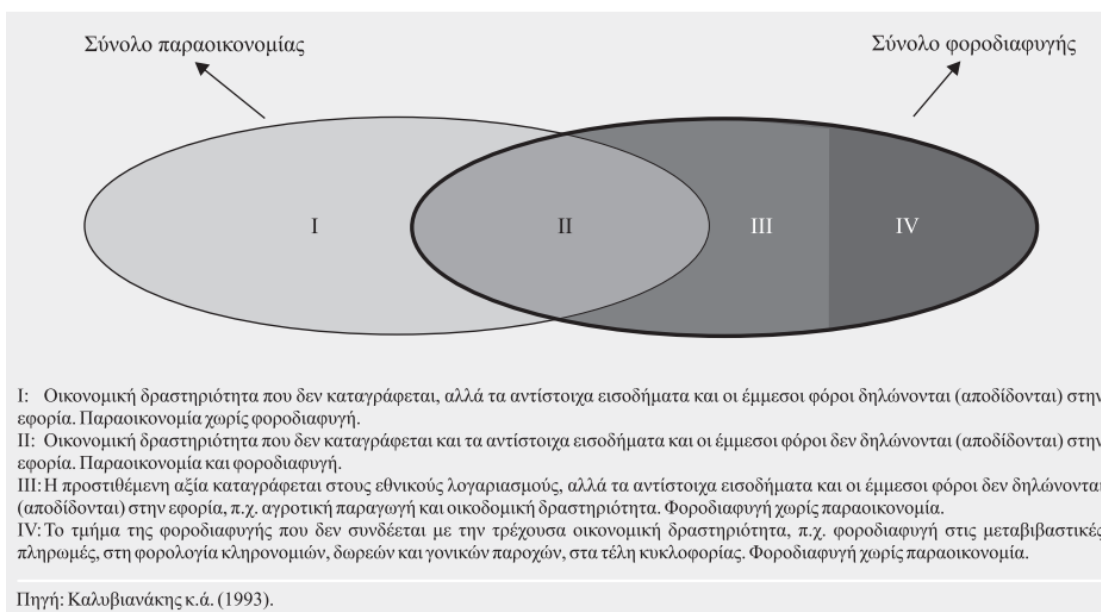
Υπάρχουν αρκετοί ορισμοί της έννοιας της φοροδιαφυγής. Ένας γενικότερος ορισμός της είναι η μη καταβολή των νόμιμα οφειλόμενων φόρων. Είναι δηλαδή η παράνομη ενέργεια της ηθελημένης απόκρυψης ή παράλειψης του φορολογούμενου, με την οποία επιδιώκει τη μείωση της φορολογικής του υποχρέωσης ή την αποφυγή καταβολής φόρων (Βαβούρας και Μανωλάς, 2006).

Η κάθε επιστήμη αντιλαμβάνεται την έννοια της φοροδιαφυγής με τέτοιο τρόπο ώστε να εμβαθύνει και να τη μελετήσει με βάση το αντικείμενο της. «Η νομική επιστήμη ορίζει τη φοροδιαφυγή ως την επίτευξη του φορολογικού πλεονεκτήματος, με την έννοια της μείωσης, εξάλειψης ή αναβολής της φορολογικής υποχρέωσης κατά τρόπο παράνομο» (Φινοκαλιώτης 2015, σελ.706). Στο Ελληνικό δίκαιο και πιο συγκεκριμένα στον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας στο άρθρο 55 επεξηγείται η έννοια της φοροδιαφυγής καθώς και στο άρθρο 66 του Ν.4174/2013. Η οικονομική επιστήμη σχετίζει τη φοροδιαφυγή ως τη διαφορά ανάμεσα στο συνολικό ποσό φόρου με βάση τα δηλωθέντα ενός φορολογικού έτους και στο ακριβές ποσό φόρου που θα έπρεπε να καταβληθεί για το ίδιο έτος.

Γενικότερα όπως αναφέρεται και στο περιοδικό e-Journal of Science and Technology (e-JST), η φοροδιαφυγή αποτελεί α) το μέρος του εισοδήματος βασιζόμενο στην τρέχουσα νομοθεσία, το οποίο πρέπει να αναφερθεί εθελοντικά στις αρμόδιες αρχές όμως για κάποιους λόγους δεν αναφέρεται και κατά συνέπεια δεν φορολογείται, β) το μέρος των έμμεσων φόρων και άλλων άμεσων φόρων που πρέπει να επιβληθούν και να αποδοθούν εθελοντικά στο κράτος, όμως τελικά τα χρήματα αυτά δεν φτάνουν στο δημόσιο ταμείο, γ) οι τόκοι των φόρων που αποδίδονται με καθυστέρηση και δ) οι φόροι που δεν συλλέγονται λόγω φορολογικών ελαφρύνσεων ή για λόγους χωρίς την επίτευξη των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων.

Η φοροδιαφυγή δεν σχετίζεται με την παραοικονομία. Παραοικονομία αποτελούν οι οικονομικές δραστηριότητες που είναι νόμιμες ή παράνομες και αποκρύπτονται από τις φορολογικές αρχές. Είναι στην ουσία δραστηριότητες εκτός του μηχανισμού της αγοράς, παράνομες ή νόμιμες δραστηριότητες μέσα στην αγορά όπως για παράδειγμα η παραγωγή των νοικοκυριών, η απαγορευμένη διάθεση ουσιών και η φοροδιαφυγή/φοροκλοπή αντίστοιχα.

Η διάκριση των εννοιών της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας μπορεί να γίνει περισσότερο κατανοητή μελετώντας την παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 1.1: Διάκριση φοροδιαφυγής και παραοικονομίας.

Έστω η συνολική τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα που πρέπει να καταγραφεί στους εθνικούς λογαριασμούς και τα συνολικά εισοδήματα που πρέπει να δηλωθούν και να αποδοθούν στις οικονομικές υπηρεσίες. Οι περιπτώσεις που προκύπτουν είναι οι εξής:

- A) εάν υπάρχει καταγραφή της οικονομικής δραστηριότητας και δηλωμένες δραστηριότητες, τότε δεν παρατηρείται ούτε φοροδιαφυγή ούτε παραοικονομία.
- B) εάν δεν γίνει καταγραφή της οικονομικής δραστηριότητας και δεν δηλωθούν οι δραστηριότητες στις οικονομικές υπηρεσίες, τότε παρατηρείται φοροδιαφυγή και παραοικονομία.
- Γ) εάν δεν γίνει καταγραφή της οικονομικής δραστηριότητας αλλά δηλωθεί στις οικονομικές υπηρεσίες, τότε παρατηρείται παραοικονομία και όχι φοροδιαφυγή.
- Δ) εάν γίνει καταγραφή της οικονομικής δραστηριότητας αλλά δεν δηλωθεί στις οικονομικές υπηρεσίες, τότε παρατηρείται φοροδιαφυγή και όχι παραοικονομία.

1.3. Η έννοια της φοροαποφυγής

Η φοροαποφυγή αντίθετα με τη φοροδιαφυγή δεν αποτελεί παράνομη πράξη. Στην οικονομική επιστήμη η φοροαποφυγή είναι η αλλαγή στη συμπεριφορά του ανθρώπου, με τέτοιο τρόπο ώστε να μειωθούν οι φορολογικές του υποχρεώσεις. Σύμφωνα με τον John Maynard Keynes, η φοροαποφυγή είναι η μόνη πνευματική ενασχόληση που ανταμείβεται. Όσον αφορά τη νομική επιστήμη, η ενέργεια που διέπεται από το στοιχείο της ανειλικρίνειας, της πλαστότητας ή της εικονικότητας, βασίζεται στην εκμετάλλευση των κενών, των ασαφειών ή της κακής διατύπωσης των νομοθετικών κειμένων και χαρακτηρίζεται από μυστικότητα, θεωρείται φοροαποφυγή.

Στην Ελληνική νομοθεσία η θεσμοθέτηση του κανόνα για την φοροαποφυγή, εντάχθηκε στον Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών με το άρθρο 38. Μετά την οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2016/1164 κατά της φοροαποφυγής (ATAD) έγινε προσαρμογή του νόμου στον 4607/2019 προκειμένου να συμφωνεί με αυτήν.

1.4. Φορολογικός Παράδεισος

Ο όρος φορολογικός παράδεισος ή φορολογικό καταφύγιο σημαίνει ο τόπος που επιδιώκει να προσελκύσει δραστηριότητες προσφέροντας πολιτικά σταθερές διευκολύνσεις προκειμένου να βοηθήσει φυσικά ή νομικά πρόσωπα να παρακάμψουν τους κανόνες, τους νόμους και τους κανονισμούς που ισχύουν σε άλλες επικράτειες (Taxheaven.gr, 2016). Χρησιμοποιούν μια ειδική φορολογική πολιτική με χαμηλή ή και καθόλου φορολογία για τους ξένους επενδυτές προκειμένου να μεταφέρουν οι διάφορες εταιρείες κεφάλαια και περιουσιακά στοιχεία και έχουν ως πάγια πολιτική τους την απόλυτη εχεμύθεια, δηλαδή να μην μεταφέρουν σε τρίτους τις οικονομικές δραστηριότητες τους.

Κατά συνέπεια, τα διάφορα φυσικά ή νομικά πρόσωπα καταφεύγουν σε αυτά τα κράτη και ιδρύουν τις λεγόμενες υπεράκτιες εταιρείες (offshore). Στα οικονομικά ο όρος αυτός χρησιμοποιείται για να περιγράψει τα οικονομικά κέντρα τα οποία βρίσκονται εκτός της επικράτειας ενός κράτους και έχουν ως σκοπό τη μικρότερη δυνατή φορολογική τους επιβάρυνση και κατ' επέκταση την απαλλαγή της φορολογίας από τη χώρα όπου ανήκουν και την απόκρυψη δραστηριοτήτων που μπορεί να είναι και παράνομες.

Πολλοί οργανισμοί όπως ο ΟΟΣΑ, συνέταξε στις αρχές του 2000 έναν κατάλογο μη συνεργάσιμων φορολογικών παραδείσων. Στον κατάλογο ή μαύρη λίστα (blacklist) παρενέβησαν οι G20 (Τορόντο, 2010) και συμπληρώθηκε η γκρι και η λευκή λίστα σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που είχαν δώσει. Στις 28 Νοεμβρίου του 2017, η Oxfam International δημοσίευσε μια μελέτη που περιείχε έναν κατάλογο φορολογικών παραδείσων οι οποίοι αξιολογήθηκαν με βάση τη διαφάνειά τους, τη δίκαιη φορολόγηση του συστήματός τους και τη διάθεση των φορολογικών τους στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταρτίσει μια μαύρη λίστα για τους φορολογικούς παραδείσους αναλύοντας 92 χώρες βάσει των τριών αυτών κριτηρίων. Ωστόσο, τα κριτήρια αυτά αποκλείουν σημαντικά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γι' αυτό το λόγο στην έκθεση «Blacklist or Whitewash» που συνέταξε η Oxfam εφάρμοσε τα ίδια κριτήρια και σε 28 κράτη μέλη της Ε.Ε. Στην ανάλυση αυτή έκριναν ότι 35 χώρες εκτός Ε.Ε. θα πρέπει να συμπεριληφθούν στη μαύρη λίστα όπως και τέσσερα κράτη μέλη εντός Ε.Ε. (Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία και Μάλτα).

Ο σύμβουλος πολιτικής για τους φόρους και ανισότητες της Oxfam, Aurore Chardonnet, δήλωσε ότι η έκθεσή τους αντικατοπτρίζει μια ισχυρή μαύρη λίστα φορολογικών παραδείσων με αντικειμενικά κριτήρια και καμία πολιτική πίεση. Ωστόσο, η διαδικασία αυτή περιβάλλεται από μυστικότητα ως προς τους πολίτες, δίνοντας έτσι την ευκαιρία σε αυτούς τους φορολογικούς παραδείσους να δρουν ανενόχλητοι και να υποσκάπτουν την οικονομία των χωρών. Επιπλέον, παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Ένωση να τερματίσει τα φορολογικά σκάνδαλα όπως τα Paradise Papers, Panama Papers και τα Luxleaks.

2.1. Το σκάνδαλο των Luxembourg leaks

Το σκάνδαλο των Luxleaks έγινε γνωστό τον Νοέμβριο του 2014, όταν η Διεθνής Σύμπραξη Ερευνητών Δημοσιογράφων (International Consortium of Investigative Journalists - ICIJ), διέρρευσε χιλιάδες έγγραφα στα μέσα ενημέρωσης. Πιο συγκεκριμένα, 28.000 σελίδες από εμπιστευτικά έγγραφα 350 πολυεθνικών εταιρειών που σύναψαν μυστικές συμφωνίες με τις φορολογικές αρχές του Λουξεμβούργου τα έτη 2002-2010, αποκαλύφθηκαν από μια ομάδα δημοσιογράφων από 65 χώρες (“Luxembourg Leaks,” n.d.).

Τα έγγραφα αυτά περιλαμβάνουν συμφωνίες που διαπραγματεύτηκε η Price waterhouse Coopers (PwC), μία από τις μεγαλύτερες λογιστικές εταιρείες στον κόσμο, αλλά και άλλες λογιστικές εταιρείες, με τις φορολογικές αρχές του Λουξεμβούργου. Οι συμφωνίες προκαταβολής τιμών (APAs: Advance Pricing Agreements), επέτρεψαν στις εταιρείες να ωφεληθούν από ευνοϊκές φορολογικές νομοθεσίες και οι γραπτές προτάσεις τους εγκρίνονταν την ίδια μέρα που υποβάλλονταν.

Οι αρχές του Λουξεμβούργου βοηθούσαν τις εταιρείες να ελαχιστοποιήσουν τις φορολογικές υποχρεώσεις τους, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του tax ruling και τη δημιουργία θυγατρικών εταιρειών. Οι περισσότερες διαρροές εγκρίθηκαν και υπογράφηκαν από τον Marius Kohl, τον πρώην αρχηγό της φορολογικής υπηρεσίας, ο οποίος είχε τη φήμη ως “ο κύριος του tax ruling”. Ο ίδιος υπέγραφε καθημερινά χιλιάδες περίπλοκες περιπτώσεις για λογαριασμό του Μεγάλου Δουκάτου. Αποτέλεσμα αυτών ήταν να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές των εταιρειών σε λιγότερο από 1% των κερδών τους.

Σύμφωνα με το λεξικό φορολογικών όρων από τον OECD, tax ruling είναι «οι αποφάσεις ή γνώμες των φορολογικών αρχών σχετικά με πραγματικές καταστάσεις (γεγονότα), που παρουσιάζονται ενώπιον αυτής στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης ή σε απάντηση σε ερωτήσεις φορολογούμενων». (*Glossary of Tax Terms - OECD*, n.d.). Μια τακτική που αποκαλύφθηκε μέσα από το σκάνδαλο, ήταν η σύναψη δανείων με υψηλά επιτόκια μεταξύ διαφορετικών θυγατρικών του ίδιου ομίλου. Επιπλέον, μεγάλες πολυεθνικές έκαναν επενδύσεις μέσω εταιρειών «brass-plate», δηλαδή εταιρίες με νομική διεύθυνση και μικρή παρουσία στο Λουξεμβούργο.

Εταιρείες που αναζήτησαν φορολογικές συμφωνίες με το Λουξεμβούργο προέρχονται κυρίως από ιδιωτικά κεφάλαια, ακίνητα, τραπεζικές, μεταποιητικές, φαρμακευτικές και άλλες βιομηχανίες. Μέσα από τα έγγραφα αυτά παρουσιάζονται μεγάλοι κολοσσοί (εταιρείες) όπως τα IKEA, η Amazon, η Deutsche Bank, η Apple, η Credit Agricole, η Pepsi, η Fiat, η Coach, η Abbott Laboratories, η Volkswagen, η Vodafone και πολλές άλλες εταιρείες ανά χώρα. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ο αριθμός των εγγράφων ανά χώρα σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύτηκαν από την ICIJ.

Πίνακας 2.1: Έγγραφα LuxLeaks ανά χώρα.

Πηγή: (“Luxembourg Leaks,” n.d.)

Αγγλία	85	Ισλανδία	10	Ουαλία	57
Αίγυπτος	4	Ισπανία	76	Ουγγαρία	39
Αργεντινή	12	Ισραήλ	18	Ουκρανία	9
Αυστραλία	88	Ιταλία	96	Ουρουγουάη	5
Αυστρία	48	Καμπότζη	2	Πακιστάν	1
Βέλγιο	108	Καναδάς	142	Παναμάς	2
Βιετνάμ	12	Κένυα	2	Παραγουάη	4
Βουλγαρία	13	Κίνα	59	Πολωνία	59
Βραζιλία	40	Κολομβία	2	Πορτογαλία	21
Γαλλία	190	Κουβέιτ	3	Ρουμανία	24
Γερμανία	186	Κροατία	2	Ρωσία	35
Γκάνα	1	Λετονία	13	Σαουδική Αραβία	3
Δανία	66	Λίβανος	1	Σερβία	1
Ελ Σαλβαδόρ	1	Λιθουανία	11	Σιγκαπούρη	68
Ελβετία	129	Μαλαισία	23	Σκωτία	15
Ελλάδα	26	Μάλι	1	Σλοβακία	13
Εσθονία	9	Μάλτα	39	Σουηδία	83
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	12	Μεξικό	29	Σρι Λάνκα	1
Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	189	Μογγολία	1	Ταϊβάν	11
Ηνωμένο Βασίλειο	210	Μπαγκλαντές	3	Ταϊλάνδη	14
Ιαπωνία	64	Νέα Ζηλανδία	9	Τουρκία	17
Ινδία	27	Νιγηρία	1	Τσεχία	24
Ινδονησία	6	Νορβηγία	36	Φιλιππίνες	13
Ιορδανία	4	Νότια Αφρική	21	Φινλανδία	28
Ιράν	5	Νότια Κορέα	12	Χιλή	8
Ιρλανδία	124	Ολλανδία	164		

Τα έγγραφα των LuxLeaks αποκάλυψαν λεπτομέρειες εταιριών που λειτουργούσαν στο Λουξεμβούργο και είχαν μειώσει τους φορολογικούς τους λογαριασμούς μεταφέροντας τα κέρδη σε διάφορα μέρη του εταιρικού ομίλου. Δύο πρώην υπάλληλοι της εταιρείας PwC, ο Αντουάν Ντελτούρ (Antoine Deltour) και ο Ραφαέλ Αλέτ (Raphael Halet), καθώς και ο Γάλλος δημοσιογράφος Εντουάρντ Περέν (Edouard Perrin) ήταν αυτοί που έφεραν στη δημοσιότητα το σκάνδαλο. Οι δύο πρώτοι κατηγορήθηκαν για κλοπή, διαρροή εταιρικών μυστικών και ξέπλυμα χρήματος, ενώ ο Περέν για συνέργεια.

2.2. Η δίκη

Η υπόθεση των Luxembourg Leaks εμφανίστηκε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου του Λουξεμβούργου τον Μάιο του 2016 και η ετυμηγορία του εκδόθηκε στις 29 Ιουνίου του ίδιου έτους. Ο Antoine Deltour καταδικάστηκε σε 12 μήνες φυλάκιση και του επιβλήθηκε πρόστιμο 1500 ευρώ, καθώς και ένα συμβολικό ποσό για τη ζημία που προκάλεσε στην εταιρεία PwC. Ο Raphael Halet καταδικάστηκε σε 9 μήνες φυλάκιση, με πρόστιμο 1000 ευρώ και ένα συμβολικό ποσό για τις ζημιές στην PwC, ενώ ο Edouard Perrin απαλλάχθηκε από όλες τις κατηγορίες.

Τόσο ο Deltour όσο και ο Halet υπέβαλαν ένσταση στον εισαγγελέα και έτσι έγινε γενική έφεση στις 29 Ιουλίου 2016, προκειμένου να γίνει επανεξέταση και των τριών κατηγορουμένων. Η τελική απόφαση του δικαστηρίου πάρθηκε στις 15 Μαρτίου του 2017, αφού πρώτα πραγματοποιήθηκαν ακροάσεις στις 12, 19 και 21 Δεκεμβρίου του 2016 καθώς και στις 4 και 9 Ιανουαρίου του 2017. Ο Deltour κρίθηκε ένοχος ως ενδοεταιρικός κλέφτης με δόλια πρόσβαση και κατοχή των βάσεων δεδομένων καθώς και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Του επιβλήθηκαν 6 μήνες φυλάκισης με αναστολή και πρόστιμο 1500 ευρώ. Ο Halet κρίθηκε ένοχος με τις ίδιες κατηγορίες πλέον ότι είχε την υποχρέωση της επαγγελματικής εχεμύθειας. Δεν του επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης, αλλά μόνο το πρόστιμο των 1000 ευρώ.

2.2.1. Κατηγορίες για τον Deltour και νομοθεσία

Αρχικά, ο Antoine Deltour κατηγορήθηκε από την PwC, για παραβίαση του επαγγελματικού απορρήτου σύμφωνα με το άρθρο 458 του Ποινικού Κώδικα του λουξεμβουργιανού δικαίου. Το δικαστήριο έκρινε ότι οι αποκαλύψεις που έγιναν αφορούσαν φορολογικά στοιχεία που μόνο λίγοι και έμπιστοι άνθρωποι τα γνώριζαν, οπότε η αποκάλυψη ήταν σκόπιμη και έγινε με πρόθεση τη ζημία στην εταιρεία. Η υπεράσπιση υποστήριξε ότι η κοινοποίηση των ATAs στον δημοσιογράφο Perrin, έγινε προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ντοκιμαντέρ το οποίο θα γίνει αρωγός για τη βελτιστοποίηση του φορολογικού συστήματος του Λουξεμβούργου. Επιπλέον, ισχυρίστηκαν ότι το επαγγελματικό απόρρητο αφορά τους πελάτες και όχι την εταιρεία. Το δικαστήριο παρουσίασε τη σύμβαση που είχε υπογράψει ο Deltour με την εταιρεία, η οποία περιείχε ρήτρα εμπιστευτικότητας και είχε την υποχρέωση του επαγγελματικού απορρήτου ακόμα και αν εγκατέλειπε τα καθήκοντα του. Επομένως, κρίθηκε ότι η μεταφορά των αρχείων έγινε σκόπιμα και όχι από απροσεξία.

Επιπροσθέτως, κατηγορήθηκε για ενδοεταιρική κλοπή σύμφωνα με το άρθρο 464 του Ποινικού Κώδικα του λουξεμβουργιανού δικαίου. Ο λόγος ήταν η αντιγραφή των αρχείων της εταιρείας σε δικό του υπολογιστή χωρίς την συναίνεση της ίδιας. Οι δικηγόροι του, Philippe Penning και William Bourdon, ισχυρίστηκαν ότι από τη στιγμή που το αγαθό είναι άυλο δεν μπορεί να θεωρηθεί κλοπή. Αντίθετα, η Εισαγγελία κρίνει ότι τα ηλεκτρονικά δεδομένα μπορούν να καταχωρηθούν, να μεταδοθούν και να αναπαραχθούν με τη μορφή ύλης παραδείγματος χάρη μέσω usb. Επομένως τα ηλεκτρονικά δεδομένα είναι υλικά.

Σύμφωνα με το άρθρο 506-1, τα άτομα που κατέχουν προϊόντα πρωτογενούς παραβίασης από κλοπή ή από απάτη και γνωρίζουν την εγκληματική τους προέλευση, κατηγορούνται για κατοχή νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Πράγμα για το οποίο ο Deltour αποδείχτηκε ένοχος.

Όσον αφορά την κατηγορία περί πληροφοριακής απάτης (Informational Fraude) (άρθρο 509-1), η αποκάλυψη πρέπει να γίνει με κακόβουλη πρόθεση προς τον εργοδότη ή σε πλαίσιο απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος ή σε παράνομο όφελος από αυτό. Στην περίπτωση του Deltour δεν πληρούνται οι συνθήκες του άρθρου 509-1, διότι τα έγγραφα που έδωσε στον Perrin δεν αποσκοπούσαν στο να βλάψει την PwC και δεν ήθελε να αποκαλυφθεί το όνομα της εταιρείας, καθώς δεν ζήτησε κάποια αμοιβή για την ενέργεια του.

2.2.2. Κατηγορίες για τον Halet και νομοθεσία

Ο Halet κατηγορήθηκε από την PwC για παραβίαση του επαγγελματικού απορρήτου (άρθρο 458), όπως συνέβη και με τον Deltour. Το δικαστήριο αποφάσισε ότι ήταν εθελοντική και συνειδητή η πράξη του να δώσει τους κωδικούς μέσω του νεκρού γραμματοκιβωτίου (dead mailbox), δηλαδή μέσω κρυπτογραφημένων μηνυμάτων.

Επιπλέον, τον κατηγόρησαν για ενδοεταιρική κλοπή (domestic theft), καθώς πήρε χωρίς άδεια τις φορολογικές δηλώσεις και τις έδωσε στον δημοσιογράφο Perrin. Οι δικηγόροι του Halet, Bernard Colin και May Nalera, επικαλέστηκαν το άρθρο 7 της ΕΣΔΑ (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου), το οποίο αναφέρει ότι δεν μπορεί να κατηγορηθεί κάποιος για έγκλημα ή να του επιβληθεί μια ποινή μεγαλύτερη από αυτή που υπήρχε κατά τη διάρκεια της ενέργειας του, και στην προκειμένη περίπτωση ότι τα ηλεκτρονικά δεδομένα δεν αποτελούν αντικείμενο κλοπής. Το δικαστήριο αποφάσισε όπως και στην περίπτωση του Deltour ότι δεν ισχύει αυτός ο ισχυρισμός οπότε και κρίθηκε ένοχος.

Ο Halet κατηγορήθηκε για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομα αγαθά (άρθρο 506) και αθώωθηκε από την κατηγορία περί παραβίασης εμπορικών μυστικών (άρθρο 309-1). Η Εισαγγελία έκρινε ότι οι φορολογικές δηλώσεις που κατασχέθηκαν δεν αποτελούσαν εμπορικά μυστικά, καθώς δεν αφορούν νομικά και φορολογικά θέματα που εμπλέκονται στα ATAs.

Τέλος, όσον αφορά τις πολιτικές κυρώσεις, η εταιρεία PwC ζήτησε ένα συμβολικό ποσό ως αποζημίωση για τις ηθικές ζημιές που προκάλεσαν ο Deltour και ο Halet. Το ποσό αυτό καθορίστηκε από τα αστικά δικαστήρια.

2.2.3. Κατηγορίες για τον Perrin και νομοθεσία

Ο Perrin κατηγορήθηκε ως συνεργός του Halet για παραβίαση εμπορικών μυστικών και του επαγγελματικού απορρήτου, όμως απαλλάχθηκε από αυτά καθώς ήθελε να προστατεύσει την πηγή του και γι' αυτό το λόγο του πρότεινε τη μέθοδο του νεκρού γραμματοκιβωτίου για τη μεταφορά των εγγράφων. Επιπλέον, δεν καθοδήγησε τον Halet για το πως θα προμηθευτεί τα έγγραφα, οπότε δεν ήταν συμμετοχος στην παράβαση.

2.3. Αρχές που αναφέρθηκαν κατά τη δίκη

2.3.1. Αρχή της αναγκαιότητας

Η αναγκαιότητα είναι μια θεμελιώδης αρχή που λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση του περιορισμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως είναι η προστασία των προσωπικών δεδομένων (*Necessity & Proportionality*, n.d.) (European Data Protection Supervisor). Ο Justice Holmes υποστηρίζει ότι δεν πρέπει να τιμωρείται μια πράξη παραβίασης του νόμου υπό πίεση, η οποία αποτρέπει περισσότερο κακό από ότι προκαλεί (Arnolds & Garland, 1974). Βέβαια δεν είναι όλες οι περιπτώσεις ίδιες και έτσι το κάθε δικαστήριο προσπαθεί να κρίνει εάν η αρχή της αναγκαιότητας αποτελεί ελαφρυντικό ή απλά μια δικαιολογία.

Στην περίπτωση των LuxLeaks, οι δικηγόροι του Antoine Deltour, ζήτησαν από το δικαστήριο να αναγνωριστεί η κατάσταση αναγκαιότητας για τον πελάτη τους, καθώς δεν είχε καμία άλλη επιλογή παρά να παραβιάσει το δικαίωμα ιδιοκτησίας και του εταιρικού απορρήτου.

Το δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή της αναγκαιότητας εφαρμόζεται για την προστασία από επικείμενους, πραγματικούς και σοβαρούς κινδύνους, όταν δεν υπάρχει καμία εναλλακτική λύση πέρα από την παραβίαση των νόμων. Η πρόθεση του κατηγορουμένου επομένως δεν ήταν να δημοσιοποιηθούν στοιχεία, πράγμα που συνέβη μετά από οχτώ μήνες, οπότε δεν υπήρχε κανένας κίνδυνος κατά τη μεταφορά των εγγράφων στον δημοσιογράφο. Επομένως, ο επικείμενος και αναπόφευκτος κίνδυνος στη περίπτωση αυτή δεν υφίσταται και κατά συνέπεια δεν ισχύει η αναγκαιότητα.

2.3.2. Κατάσταση του Πληροφοριοδότη

Το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ECHR), αναφέρεται στην ελευθερία έκφρασης. Με τον όρο ελευθερία έκφρασης νοείται η ελευθερία γνώμης, λήψης και μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την επέμβαση των δημοσίων αρχών προκειμένου να τηρείται η ακεραιότητα και η προστασία της κοινωνίας.

Συγκεκριμένος ορισμός του καταγγέλλοντος δεν υπάρχει, όμως στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ECtHR) προστατεύονται τα πρόσωπα που καταγγέλλουν προφανή ή κρυφά γεγονότα γενικού ενδιαφέροντος και είναι αντίθετα με τον νόμο, την ηθική και το δημόσιο συμφέρον. Θα πρέπει να πληρούνται οι εξής έξι προϋποθέσεις ώστε να ισχύει η προστασία του πληροφοριοδότη:

- I. Οι πληροφορίες να είναι δημοσίου ενδιαφέροντος,
- II. Οι πληροφορίες να είναι αυθεντικές (ακριβείς και πιστευτές),
- III. Η επικοινωνία με το κοινό να είναι το τελευταίο μέσο ως έσχατη λύση,
- IV. Το κέρδος του κοινού από την αποκάλυψη των πληροφοριών πρέπει να υπερτερεί έναντι της ζημίας που θα προκληθεί στην επιχείρηση,
- V. Ο πληροφοριοδότης να ενεργεί με καλή πίστη και
- VI. Η αναλογικότητα της παρέμβασης θα αξιολογηθεί με βάση τις κυρώσεις και τις συνέπειες για τον πληροφοριοδότη.

Υπάρχουν τρεις διαφορετικές θεωρίες με τις οποίες μπορεί να αξιολογηθεί η περίπτωση των πληροφοριοδοτών του σκανδάλου LuxLeaks.

- i. Σύμφωνα με τη πρώτη θεωρία γνωστή ως τυπική θεωρία (standard theory), οι καταγγέλλοντες δεν θεωρούνται ηθικά δικαιολογημένοι, καθώς δεν τήρησαν την ιεραρχία δηλαδή δεν ανέφεραν στους ανωτέρους τους τις αποκαλύψεις των εγγράφων, αλλά προτίμησαν να τα δημοσιεύσουν στο κοινό.
- ii. Σύμφωνα με τη θεωρία της συνενοχής του Davis, οι καταγγέλλοντες δικαιολογούνται πλήρως από ηθικής άποψης και αυτό γιατί οι πληροφορίες που αποκάλυψαν προέρχονται από εθελοντική εργασία, πιστεύουν ότι ο οργανισμός υπέπεσε σε ηθικό παράπτωμα και έφεραν στο φως το αδίκημα προκειμένου να μην γίνουν συνεργοί.
- iii. Μια εναλλακτική προσέγγιση παρουσιάζει την καταγγελία ως υποχρέωση. Ο Deltour και ο Halet έπαιξαν διορθωτικό ρόλο, καθώς ενημέρωσαν τους πολίτες για τη διαφθορά στην οποία ενεπλάκησαν κυβερνήσεις και πολυεθνικές εταιρείες. Επομένως, η Ευρωπαϊκή Ένωση διενήργησε έρευνες περί κρατικών ενισχύσεων και εκτίμησε τη νομιμότητα των σχετικών φορολογικών αποφάσεων.

Το δικαστήριο αναγνώρισε τον Antoine Deltour ως πληροφοριοδότη, καθώς τηρούσε τις έξι προϋποθέσεις, δηλαδή οι πληροφορίες που έδωσε ήταν δημοσίου ενδιαφέροντος, ήταν αυθεντικές (ακριβείς και πιστευτές), η δημοσιοποίηση στο κοινό ήταν η έσχατη λύση, η σημαντικότητα από τις πληροφορίες αυτές αντιστάθμιζαν τη ζημία που προκλήθηκε στον εργοδότη από την αποκάλυψη, ως καταγγέλλον έδρασε με καλή πίστη και η παρέμβασή του ήταν ανάλογη και δεν θα μπορούσε το θέμα αυτό να πάρει

μικρότερη δημοσιοποίηση. Αντίθετα, ο Halet επειδή δεν παρουσίασε καμία καινούρια πληροφορία στη διαρροή που ήδη έγινε από τον Deltour, παρόλο που πρόσθεσε επιπλέον εταιρείες, δεν αναγνωρίστηκε ως πληροφοριοδότης γιατί το υλικό δεν ήταν νέο.

2.3.3. Υπεύθυνη Δημοσιογραφία

Το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ECHR), δίνει πολύ σημαντικό ρόλο στον τύπο και προστατεύει τους δημοσιογράφους στις δημοκρατικές κοινωνίες. Οι δημοσιογράφοι προστατεύονται με την προϋπόθεση ότι δρουν με καλή πίστη και χρησιμοποιούν υπεύθυνη δημοσιογραφία παρέχοντας ακριβείς και αξιόπιστες πληροφορίες. Περιορισμοί στην ελευθερία του τύπου σπάνια γίνονται αποδεκτοί για πολιτικούς λόγους και για θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος. Από αυτή την προστασία του άρθρου 10, ωφελείται κυρίως η ερευνητική δημοσιογραφία και δεν παρέχεται ασυλία σε θέματα ποινικής δίωξης για παράνομες πράξεις κατά τη διάρκεια που ασκείται το δημοσιογραφικό καθήκον.

Στην περίπτωση του σκανδάλου των LuxLeaks, ο δημοσιογράφος Edouard Perrin κατηγορήθηκε ως δράστης ενδοεταιρικής κλοπής, παραβίασης επαγγελματικού απορρήτου και επιχειρηματικών μυστικών, νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και δόλια πρόσβαση σε ένα σύστημα επεξεργασίας δεδομένων. Η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία δημοσιογράφων στράφηκε ενάντια στην κατηγορία αυτή του δικαστηρίου και τη χαρακτήρισε ως δράση εκφοβισμού και ότι ήταν δυσανάλογη στο νόμιμο δημόσιο συμφέρον.

Τελικά, το δικαστήριο αθώωσε τον Perrin και απέσυρε τις κατηγορίες που του δόθηκαν ως συνένοχο. Ο λόγος γι' αυτή την απόφαση ήταν ότι το ντοκιμαντέρ που έφτιαξε ο ίδιος αφορούσε ένα θέμα δημοσίου συμφέροντος με ακριβή στοιχεία, σεβάστηκε τους κανόνες δεοντολογίας και ενήργησε με καλή πίστη, σύμφωνα με τη νομολογία του ECHR.

Τα έγγραφα που δημοσιεύτηκαν, όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, ήταν πάνω από 28.000 σελίδες για περισσότερες από 350 πολυεθνικές εταιρείες. Τα έγγραφα αναφέρονται σε εταιρείες πολλών κρατών ανά ήπειρο. Στην Ευρώπη περιλαμβάνονται 31 χώρες, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα, στην Αφρική περιλαμβάνονται 6, στην Ασία 24, στην Αμερική 11 και στην Ωκεανία 2 χώρες.

Η κατηγοριοποίηση των χωρών ανά ήπειρο, έγινε προκειμένου να διαπιστωθεί εάν τα έγγραφα επηρέασαν στην αύξηση ή στη μείωση της διαφθοράς των χωρών. Στην ανάλυση αυτή θα βοηθήσει ο δείκτης CPI (Corruption Perceptions Index) και ο συντελεστής συσχέτισης ρ , έτσι ώστε τα δεδομένα που θα προκύψουν να είναι ακριβή και τα συμπεράσματα αντικειμενικά.

3.1. Ο δείκτης CPI

Ο δείκτης CPI ή δείκτης αντίληψης της διαφθοράς, ξεκίνησε για πρώτη φορά το 1995. Αποτελεί έναν σύνθετο δείκτη που συνδυάζει δεκατρείς έρευνες και αξιολογήσεις της διαφθοράς, οι οποίες συλλέγονται από αξιόπιστα ιδρύματα και επιστήμονες και κατατάσσει τις χώρες βάσει του πόσο διεφθαρμένος είναι ο δημόσιος τομέας. Αυτός είναι ο λόγος που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση της διαφθοράς παγκοσμίως. (Transparency International).

Η μεθοδολογία του δείκτη χωρίζεται σε τέσσερα στάδια. Αρχικά, επιλέγονται έγκυρες πηγές δεδομένων, δηλαδή αξιόπιστα ιδρύματα τα οποία βασίζονται σε έγκυρες μεθοδολογίες και επαναλαμβάνουν την αξιολόγηση των χωρών τουλάχιστον δύο χρόνια. Έπειτα, οι πηγές δεδομένων ταυτοποιούνται σε μια κλίμακα από μηδέν έως εκατό, όπου το μηδέν είναι το υψηλότερο επίπεδο αντίληψης διαφθοράς και το εκατό το χαμηλότερο. Στη συνέχεια, υπολογίζεται ο μέσος όρος των πηγών για κάθε χώρα και τέλος ο δείκτης CPI που προκύπτει συνοδεύεται από σφάλμα και ένα διάστημα εμπιστοσύνης ως μέτρα αβεβαιότητας.

Ο δείκτης CPI γενικά περιλαμβάνει παράνομες δραστηριότητες, οι οποίες αποκρύπτονται σκόπιμα και βγαίνουν στο φως από σκάνδαλα, έρευνες ή διώξεις. Πιο συγκεκριμένα, περιλαμβάνει πτυχές της διαφθοράς όπως η δωροδοκία, η διανομή

δημοσίων πόρων, η ικανότητα των κυβερνήσεων να περιορίσουν τη διαφθορά και να επιβάλλουν ακεραιότητα στους μηχανισμούς του δημοσίου τομέα. Εμπεριέχει επίσης, τη νομική προστασία για τους πληροφοριοδότες, τους δημοσιογράφους και τους ανακριτές στις περιπτώσεις δωροδοκίας και διαφθοράς. Ο CPI δεν περιλαμβάνει τις αντιλήψεις των πολιτών, τις φορολογικές απάτες, τις παράνομες χρηματοοικονομικές ροές, τη διαφθορά στον ιδιωτικό τομέα και τις άτυπες οικονομίες και αγορές. (*Corruption Perceptions Index 2011*, 1977)

3.2. Ο συντελεστής συσχέτισης ρ

Ο συντελεστής συσχέτισης (correlation coefficient) δύο τυχαίων μεταβλητών X και Y , εκφράζει το βαθμό και τον τρόπο που σχετίζονται οι δύο μεταβλητές, δηλαδή πως η μία επηρεάζει την άλλη. Ο συντελεστής συσχέτισης συμβολίζεται με $\text{corr}(X,Y)$ ή $\rho(X,Y)$ ή ρ_{XY} και δίνεται από τη σχέση:

$$\rho_{XY} = \frac{\text{Cov}(X,Y)}{\sqrt{\text{Var}(X)}\sqrt{\text{Var}(Y)}} = \frac{\sigma_{XY}}{\sigma_X \sigma_Y} \quad (1) \quad , \text{ όπου } \sigma_{XY}: \text{συνδιακύμανση των } X, Y$$

σ_X, σ_Y : τυπικές αποκλίσεις των X, Y

Η συνδιακύμανση και η τυπική απόκλιση είναι μέτρα του βαθμού συσχέτισεως δύο μεταβλητών X, Y .

Το εύρος των τιμών που μπορεί να πάρει ο συντελεστής συσχέτιση είναι από -1 έως 1. Στην περίπτωση που το $\rho=1$ υπάρχει τέλεια θετική συσχέτιση, εάν το $\rho=-1$ υπάρχει τέλεια αρνητική συσχέτιση και εάν το $\rho=0$ δεν υπάρχει καμία γραμμική συσχέτιση. (Ταμπάκης Ν., Χαψά Ξ., 2013, pp.292-296).

3.3. Μελέτη των χωρών που εμφανίζονται στο σκάνδαλο

Στα δημοσιευθέντα έγγραφα εμφανίζονται 74 χώρες. Σε κάθε χώρα αντιστοιχεί ένας συγκεκριμένος αριθμός εγγράφων σύμφωνα με την ιστοσελίδα της International Consortium of Investigative Journalists (ICIJ). Κατηγοριοποιώντας τις χώρες αυτές ανά ήπειρο, γίνεται ευκολότερη η μελέτη για το αν τα έγγραφα αυτά σχετίζονται με το δείκτη αντίληψης διαφθοράς CPI. Οι ετήσιοι δείκτες CPI, αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα Transparency International, για τη διάρκεια των χρόνων δημοσίευσης των εγγράφων δηλαδή από το 2002 έως το 2010, καθώς και δύο χρόνια πριν και μετά τη δημοσίευση των εγγράφων.

3.3.1. Μελέτη των χωρών της Ευρώπης

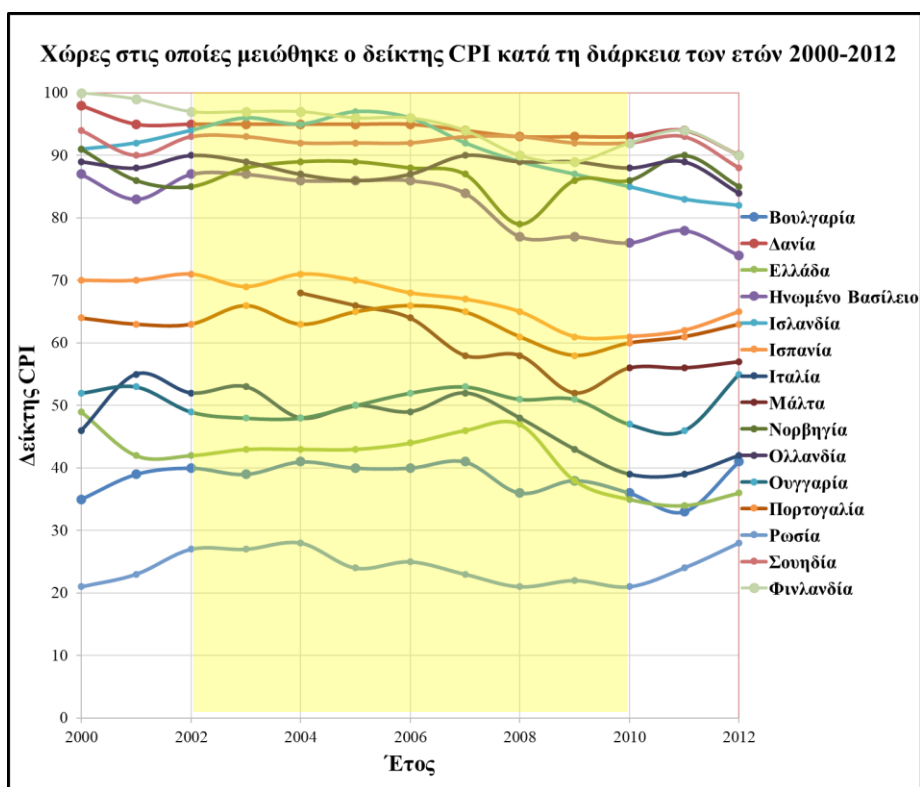
Σύμφωνα με την ICIJ, οι χώρες της Ευρώπης που αναφέρονται στα έγγραφα είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Δανία, η Ελβετία, η Ελλάδα, η Εσθονία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία, η Ισλανδία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Κροατία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Νορβηγία, η Ολλανδία, η Ουγγαρία, η Ουκρανία, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Ρωσία, η Σερβία, η Σλοβακία, η Σουηδία, η Τσεχία και η Φινλανδία. Παρακάτω παρουσιάζεται ο πίνακας με τις χώρες, τα έγγραφα για κάθε χώρα και ο δείκτης CPI για κάθε ένα από τα έτη 2000 έως 2012.

Πίνακας 3.1: Χώρες της Ευρώπης, έγγραφα από το σκάνδαλο και δείκτες CPI για τα έτη 2000-2012.

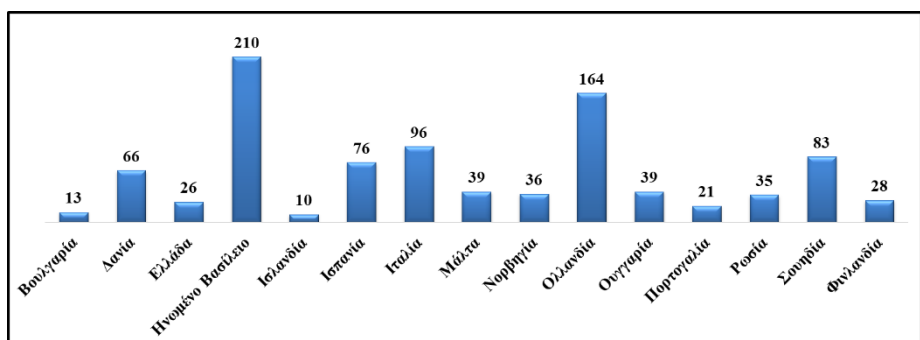
ΕΥΡΩΠΗ														
Χώρες	Έγγραφα	Δείκτες CPI												
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Αυστρία	48	77	78	78	80	84	87	86	81	81	79	79	78	85
Βέλγιο	108	61	66	71	76	75	74	73	71	73	71	71	75	75
Βουλγαρία	13	35	39	40	39	41	40	40	41	36	38	36	33	41
Γαλλία	190	67	67	63	69	71	75	74	73	69	69	68	70	71
Γερμανία	186	76	74	73	77	82	82	80	78	79	80	79	80	79
Δανία	66	98	95	95	95	95	95	95	94	93	93	93	94	90
Ελβετία	129	86	84	85	88	91	91	91	90	90	90	87	88	86
Ελλάδα	26	49	42	42	43	43	43	44	46	47	38	35	34	36
Εσθονία	9	57	56	56	55	60	64	67	65	66	66	65	64	64
Ηνωμένο Βασίλειο	210	87	83	87	87	86	86	86	84	77	77	76	78	74
Ιρλανδία	124	72	75	69	75	75	74	74	75	77	80	80	75	69
Ισλανδία	10	91	92	94	96	95	97	96	92	89	87	85	83	82
Ισπανία	76	70	70	71	69	71	70	68	67	65	61	61	62	65
Ιταλία	96	46	55	52	53	48	50	49	52	48	43	39	39	42
Κροατία	2	37	39	38	37	35	34	34	41	44	41	41	40	46
Λετονία	13	34	34	37	38	40	42	47	48	50	45	43	42	49
Λιθουανία	11	41	48	48	47	46	48	48	48	46	49	50	48	54
Μάλτα	39					68	66	64	58	58	52	56	56	57
Νορβηγία	36	91	86	85	88	89	89	88	87	79	86	86	90	85
Ολλανδία	164	89	88	90	89	87	86	87	90	89	89	88	89	84
Ουγγαρία	39	52	53	49	48	48	50	52	53	51	51	47	46	55
Ουκρανία	9	15	21	24	23	22	26	28	27	25	22	24	23	26
Πολωνία	59	41	41	40	36	35	34	37	42	46	50	53	55	58
Πορτογαλία	21	64	63	63	66	63	65	66	65	61	58	60	61	63

Ρουμανία	24	29	28	26	28	29	30	31	37	38	38	37	36	44
Ρωσία	35	21	23	27	27	28	24	25	23	21	22	21	24	28
Σερβία	1				23	27	28	30	34	34	35	35	33	39
Σλοβακία	13	35	37	37	37	40	43	47	49	50	45	43	40	46
Σουηδία	83	94	90	93	93	92	92	92	93	93	92	92	93	88
Τσεχία	24	43	39	37	39	42	43	48	50	50	49	46	44	49
Φινλανδία	28	100	99	97	97	97	96	96	94	90	89	92	94	90

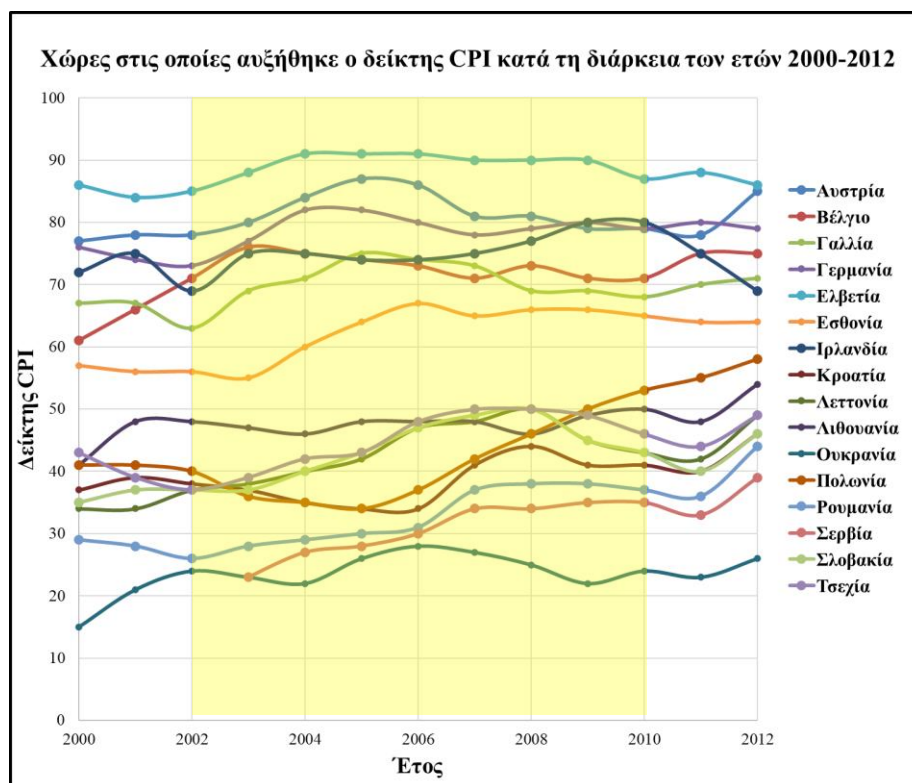
Με τη βοήθεια του excel, σχηματίστηκε για κάθε χώρα μια γραμμική συνάρτηση των δεικτών CPI για τα 13 αυτά χρόνια. Με βάση την κλίση των γραμμικών συναρτήσεων του CPI, κάποιες χώρες παρουσιάζουν θετική και κάποιες αρνητική τάση. Παρακάτω παρουσιάζονται τα διαγράμματα με τις χώρες που υπήρξε αύξηση και μείωση, καθώς και τα ιστογράμματα των χωρών αυτών με εμφανή τον αριθμό των εγγράφων της κάθε χώρας.

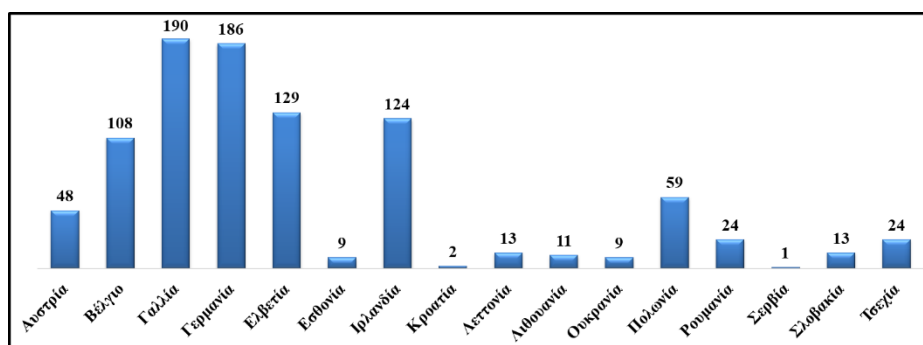
Διάγραμμα 3.1: Χώρες της Ευρώπης με μειωμένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.

Ιστόγραμμα 3.1: Χώρες της Ευρώπης και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.

Διάγραμμα 3.2: Χώρες της Ευρώπης με αυξημένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.

Ιστογράμμα 3.2: Χώρες της Ευρώπης και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.

Με βάση την παραπάνω ανάλυση, προκύπτει ότι ο δείκτης CPI στην Ευρώπη μειώθηκε για 15 και αυξήθηκε για 16 χώρες τη χρονική περίοδο 2000-2012. Ως γενική εικόνα επομένως, η διαφθορά αυξήθηκε για τις 15 και μειώθηκε για τις 16 χώρες έπειτα από την πάροδο των LuxLeaks. Σύμφωνα με τα ιστογράμματα, στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ολλανδία όπου παρουσιάστηκαν 210 και 164 έγγραφα αντίστοιχα, ο δείκτης CPI μειώθηκε οπότε η διαφθορά των χωρών αυτών αυξήθηκε. Αντίθετα, στη Γαλλία και στη Γερμανία οι οποίες είχαν 190 και 186 έγγραφα αντίστοιχα, αυξήθηκε ο δείκτης CPI επομένως μειώθηκε η διαφθορά τους. Ο παρόμοιος, λοιπόν, αριθμός εγγράφων δεν αποτελεί τον καταλυτικό παράγοντα διαμόρφωσης της διαφθοράς.

Για να γίνει κατανοητό το παραπάνω συμπέρασμα, μελετήθηκε η συσχέτιση ανάμεσα στα έγγραφα και τον δείκτη CPI τα έτη αυτά. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι συντελεστές συσχέτισης για κάθε έτος.

Πίνακας 3.2: Συντελεστές συσχέτισης εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012

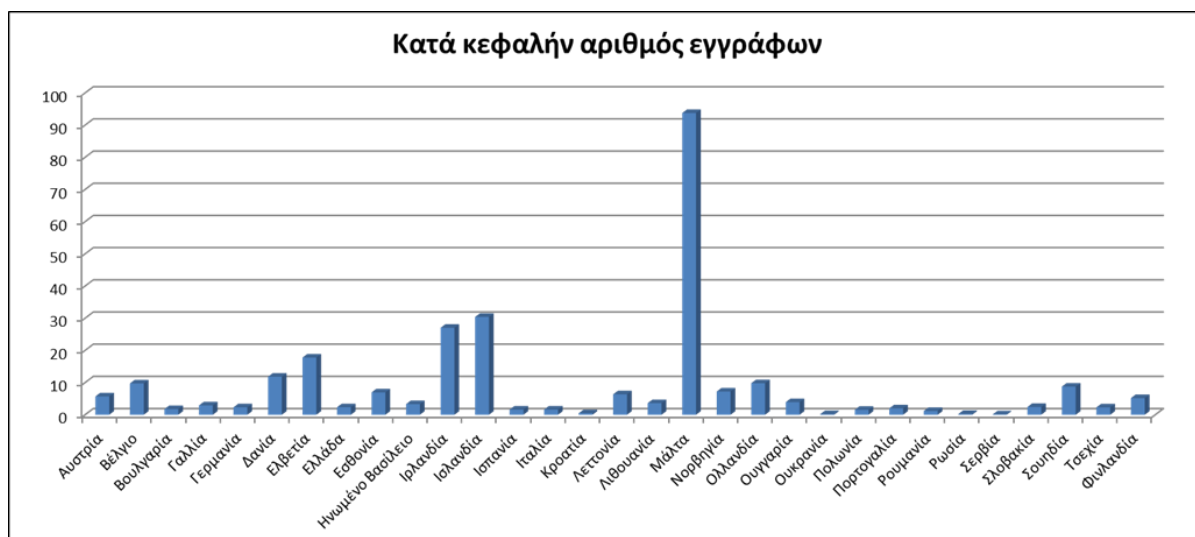
Έγγραφα - CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	0,479712765
2001	0,486180494
2002	0,482024215
2003	0,530856394
2004	0,524493595
2005	0,516445232
2006	0,503972153
2007	0,517318252
2008	0,511883991
2009	0,521589919
2010	0,504717763
2011	0,523299856
2012	0,487589198

Παρατηρείται ότι ο συντελεστής συσχέτισης των εγγράφων ανά έτος με τον δείκτη CPI είναι θετικός και κυμαίνεται στο 0,5. Το γεγονός ότι είναι θετικοί οι συντελεστές, σημαίνει μείωση της διαφθοράς και το ότι ο συντελεστής ρ είναι κοντά στο 0,5 δείχνει ότι είναι σχετικά αδύναμη η συσχέτιση, καθώς δεν πλησιάζει τη μονάδα. Συνεπώς, τα έγγραφα επηρέασαν σε κάποιο βαθμό τη διαφθορά, αλλά δεν ήταν τα μόνα.

Προκειμένου να ληφθεί υπόψη και η αναλογία των εγγράφων στον πληθυσμό κάθε χώρας, μελετήθηκε ο κατά κεφαλήν αριθμός τους (per capita) για κάθε μία, σύμφωνα με τον πληθυσμό της το έτος 2012. Τα δεδομένα παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα, μαζί με τον αριθμό των κατά κεφαλήν εγγράφων (per capita) που υπολογίστηκε από τη διαίρεση των εγγράφων με τον πληθυσμό της κάθε χώρας. Οι λόγοι αποτυπώνονται κατόπιν σε ραβδόγραμμα.

Πίνακας 3.3: Χώρες της Ευρώπης και κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων για το έτος 2012.

ΕΥΡΩΠΗ			
Χώρες	Έγγραφα	Πληθυσμός 2012 (σε εκατομμύρια)	Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (Έγγραφα/Πληθυσμός)
Αυστρία	48	8,408	5,7088487
Βέλγιο	108	11,08	9,7472924
Βουλγαρία	13	7,327	1,7742596
Γαλλία	190	65,24	2,9123237
Γερμανία	186	80,33	2,3154488
Δανία	66	5,581	11,8258377
Ελβετία	129	7,255	17,7808408
Ελλάδα	26	11,09	2,3444545
Εσθονία	9	1,294	6,9551777
Ηνωμένο Βασίλειο	210	63,5	3,3070866
Ιρλανδία	124	4,589	27,0211375
Ισλανδία	10	0,329	30,3951368
Ισπανία	76	46,82	1,6232379
Ιταλία	96	59,39	1,6164337
Κροατία	2	4,29	0,4662005
Λετονία	13	2,045	6,3569682
Λιθουανία	11	3,043	3,6148538
Μάλτα	39	0,416	93,75
Νορβηγία	36	4,979	7,2303675
Ολλανδία	164	16,73	9,8027496
Ουγγαρία	39	9,937	3,9247258
Ουκρανία	9	45,45	0,1980198
Πολωνία	59	38,06	1,5501839
Πορτογαλία	21	10,54	1,9924099
Ρουμανία	24	20,1	1,1940299
Ρωσία	35	143,2	0,2444134
Σερβία	1	7,199	0,1389082
Σλοβακία	13	5,397	2,4087456
Σουηδία	83	9,483	8,7525045
Τσεχία	24	10,436	2,2997317
Φινλανδία	28	5,401	5,1842251

Ραβδόγραμμα 3.1: Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (per capita) των χωρών της Ευρώπης.

Παρατηρείται ένα μεγάλο εύρος στους κατά κεφαλήν αριθμούς εγγράφων που κυμαίνεται από 0,1 έως 93,75. Η Μάλτα είναι αυτή που έχει τον μεγαλύτερο κατά κεφαλήν αριθμό εγγράφων και αυτό γιατί ο πληθυσμός της το 2012 ήταν πολύ μικρός σε σχέση με τις υπόλοιπες.

Χρησιμοποιώντας τα δεδομένα της τελευταίας στήλης του Πίνακα 3.3, δηλαδή τον κατά κεφαλήν αριθμό εγγράφων (Εγγραφα/Πληθυσμό) και τους δείκτες CPI των χωρών για κάθε έτος, βρίσκουμε τις συσχετίσεις τους. Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τις συσχετίσεις των κατά κεφαλήν εγγράφων με το δείκτη CPI, οι οποίες προκύπτουν θετικές και δεν ξεπερνούν το 0,5. Καταλήγουμε ότι οι θετικές συσχετίσεις αφενός συνεπάγονται μείωση της διαφθοράς, αλλά είναι αδύναμες, πράγμα που σημαίνει ότι ο κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων σχετίζεται σε κάποιο βαθμό με τη διαφθορά, όχι όμως καταλυτικά.

Πίνακας 3.4: Συντελεστές συσχέτισης κατά κεφαλήν αριθμού εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.

Αριθμός εγγράφων per capita - CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	0,4770911
2001	0,498386064
2002	0,480072802
2003	0,457534757
2004	0,455342981
2005	0,445054886
2006	0,45101288
2007	0,446592286
2008	0,437752475
2009	0,435360539
2010	0,45740909
2011	0,44926879
2012	0,430165216

Συγκρίνοντας τα μέχρι τώρα αποτελέσματα, καταλήγουμε στο ότι τόσο οι συσχετίσεις των εγγράφων με τον δείκτη CPI, όσο και οι συσχετίσεις του κατά κεφαλήν αριθμού εγγράφων με τον CPI, είναι θετικές και αδύναμες. Επομένως, ο αριθμός εγγράφων και ο κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων επηρέασε τη μείωση της διαφθοράς μερικώς.

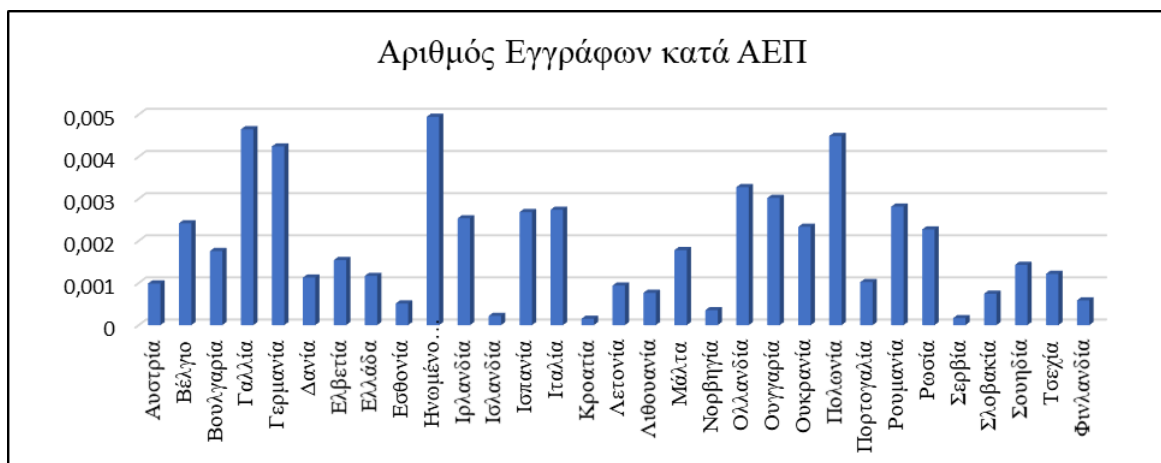
Πίνακας 3.5: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.

Έτη	Συσχετίσεις	
	Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων - CPI	Έγγραφα - CPI
2000	0,4770911	0,479712765
2001	0,498386064	0,486180494
2002	0,480072802	0,482024215
2003	0,457534757	0,530856394
2004	0,455342981	0,524493595
2005	0,445054886	0,516445232
2006	0,45101288	0,503972153
2007	0,446592286	0,517318252
2008	0,437752475	0,511883991
2009	0,435360539	0,521589919
2010	0,45740909	0,504717763
2011	0,44926879	0,523299856
2012	0,430165216	0,487589198

Ένας άλλος παράγοντας που μπορεί να επηρέασε τη διαφθορά είναι το ΑΕΠ των χωρών. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της κάθε χώρας για το έτος 2012 υπολογισμένο σε αμερικάνικα δολάρια (US\$). Η τελευταία στήλη παρουσιάζει τον αριθμό εγγράφων κατά ΑΕΠ (per GDP), ο οποίος υπολογίστηκε από τον λόγο των εγγράφων με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP) για κάθε χώρα ξεχωριστά. Μία γραφική απεικόνιση δίνεται παρακάτω σε ραβδόγραμμα.

Πίνακας 3.6: Χώρες της Ευρώπης και αριθμός των εγγράφων κατά ΑΕΠ για το έτος 2012.

ΕΥΡΩΠΗ			
Χώρες	Εγγραφα	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (US\$) 2012	Αριθμός Εγγράφων κατά ΑΕΠ (Εγγραφα/GDP)
Αυστρία	48	48567,7	0,000988311
Βέλγιο	108	44673,12	0,002417561
Βουλγαρία	13	7393,19	0,001758375
Γαλλία	190	40874,704	0,004648352
Γερμανία	186	43858,363	0,004240924
Δανία	66	58507,508	0,00112806
Ελβετία	129	83538,23	0,001544203
Ελλάδα	26	22242,682	0,001168924
Εσθονία	9	17534,422	0,000513276
Ηνωμένο Βασίλειο	210	42462,772	0,004945509
Ιρλανδία	124	48917,898	0,00253486
Ισλανδία	10	45910,021	0,000217817
Ισπανία	76	28324,429	0,002683196
Ιταλία	96	35053,526	0,002738669
Κροατία	2	13238,102	0,000151079
Λετονία	13	13850,643	0,000938585
Λιθουανία	11	14339,288	0,000767123
Μάλτα	39	21916,412	0,001779488
Νορβηγία	36	101524,142	0,000354595
Ολλανδία	164	50073,006	0,003275218
Ουγγαρία	39	12918,248	0,003018985
Ουκρανία	9	3855,418	0,002334377
Πολωνία	59	13145,539	0,004488215
Πορτογαλία	21	20564,89	0,001021158
Ρουμανία	24	8535,047	0,002811935
Ρωσία	35	15420,875	0,002269651
Σερβία	1	6015,945	0,000166225
Σλοβακία	13	17460,047	0,000744557
Σουηδία	83	58037,821	0,001430102
Τσεχία	24	19729,871	0,00121643
Φινλανδία	28	47710,79	0,000586869

Ραβδόγραμμα 3.2: Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ των χωρών της Ευρώπης.

Παρατηρείται ένα εύρος τιμών του αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ, το οποίο κυμαίνεται στις τάξεις μεγέθους από 10^{-4} έως 10^{-3} . Την μεγαλύτερη τιμή παρουσιάζει το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο είχε επίσης τον μεγαλύτερο αριθμό εγγράφων.

Χρησιμοποιώντας τα δεδομένα που προέκυψαν από τον αριθμό εγγράφων κατά ΑΕΠ και τους δείκτες CPI των χωρών για κάθε έτος, προκύπτουν οι παρακάτω συσχετίσεις. Καταλήγουμε σε θετικές συσχετίσεις και συντελεστές που δεν ξεπερνούν το 0,2.

Πίνακας 3.7: Συντελεστές συσχέτισης αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ και CPI για τα έτη 2000-2012.

Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ - CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	0,147352126
2001	0,162220024
2002	0,154076255
2003	0,193225108
2004	0,168283265
2005	0,182867704
2006	0,166171956
2007	0,165238507
2008	0,106045331
2009	0,129043989
2010	0,127630502
2011	0,153015456
2012	0,115842911

Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα για τις συσχετίσεις συγκρίθηκαν προκειμένου να διαπιστωθεί η επίδραση των διαφορετικών παραγόντων σε αυτές. Συγκεκριμένα, στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι συσχετίσεις των εγγράφων με τον δείκτη CPI και οι συσχετίσεις των εγγράφων κατά ΑΕΠ με τον CPI.

Πίνακας 3.8: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.

Έτη	Συσχέτιση	
	Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ - CPI	Έγγραφα - CPI
2000	0,147352126	0,479712765
2001	0,162220024	0,486180494
2002	0,154076255	0,482024215
2003	0,193225108	0,530856394
2004	0,168283265	0,524493595
2005	0,182867704	0,516445232
2006	0,166171956	0,503972153
2007	0,165238507	0,517318252
2008	0,106045331	0,511883991
2009	0,129043989	0,521589919
2010	0,127630502	0,504717763
2011	0,153015456	0,523299856
2012	0,115842911	0,487589198

Από τον παραπάνω πίνακα, είναι φανερό ότι οι τιμές των συσχετίσεων είναι θετικές και σχετικά αδύναμες καθώς στην πλειοψηφία τους είναι κοντά στο μηδέν. Συνεπώς η διαφθορά επηρεάστηκε και μειώθηκε σε κάποιο βαθμό από τη δημοσίευση των εγγράφων.

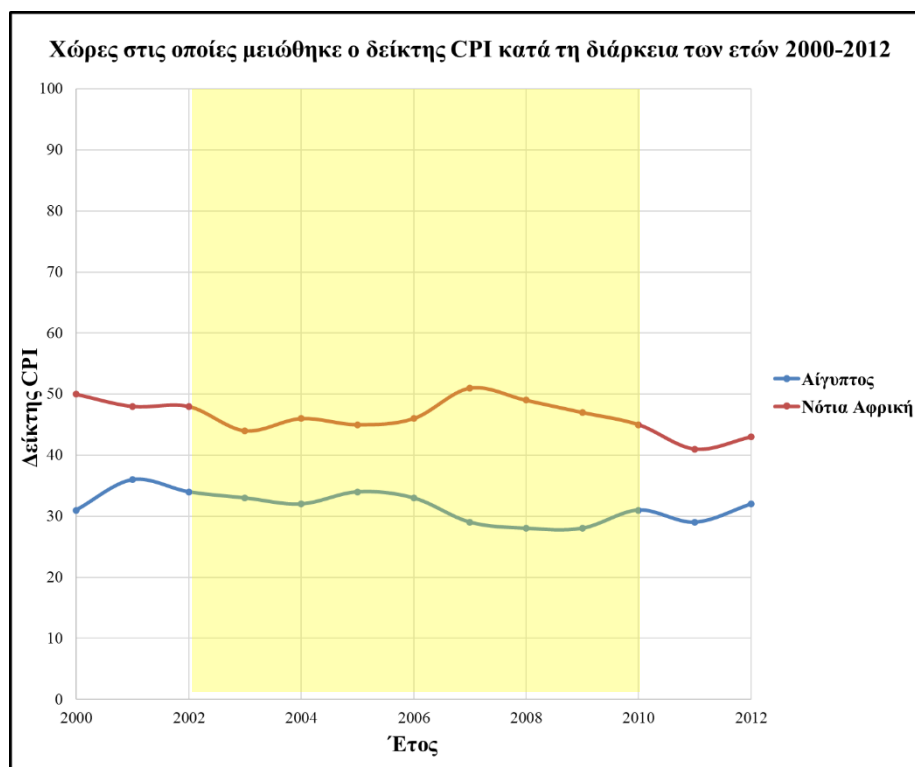
3.3.2. Μελέτη των χωρών της Αφρικής

Οι χώρες της Αφρικής που αναφέρονται στα έγγραφα, σύμφωνα με την ICIJ, είναι η Αίγυπτος, η Γκάνα, η Κένυα, το Μάλι, η Νιγηρία και η Νότια Αφρική. Παρακάτω παρουσιάζεται ο πίνακας με τις χώρες, τα έγγραφα για κάθε χώρα και ο δείκτης CPI για κάθε ένα από τα έτη 2000 έως 2012.

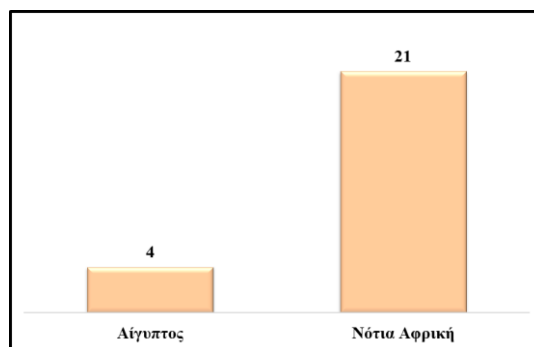
Πίνακας 3.9: Χώρες της Αφρικής, έγγραφα από το σκάνδαλο και δείκτες CPI για τα έτη 2000-2012.

ΑΦΡΙΚΗ														
Χώρες	Έγγραφα	Δείκτες CPI												
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Αίγυπτος	4	31	36	34	33	32	34	33	29	28	28	31	29	32
Γκάνα	1	35	34	39	33	36	35	33	37	39	39	41	39	45
Κένυα	2	21	20	19	19	21	21	22	21	21	22	21	22	27
Μάλι	1				30	32	29	28	27	31	28	27	28	34
Νιγηρία	1	12	10	16	14	16	19	22	22	27	25	24	24	27
Νότια Αφρική	21	50	48	48	44	46	45	46	51	49	47	45	41	43

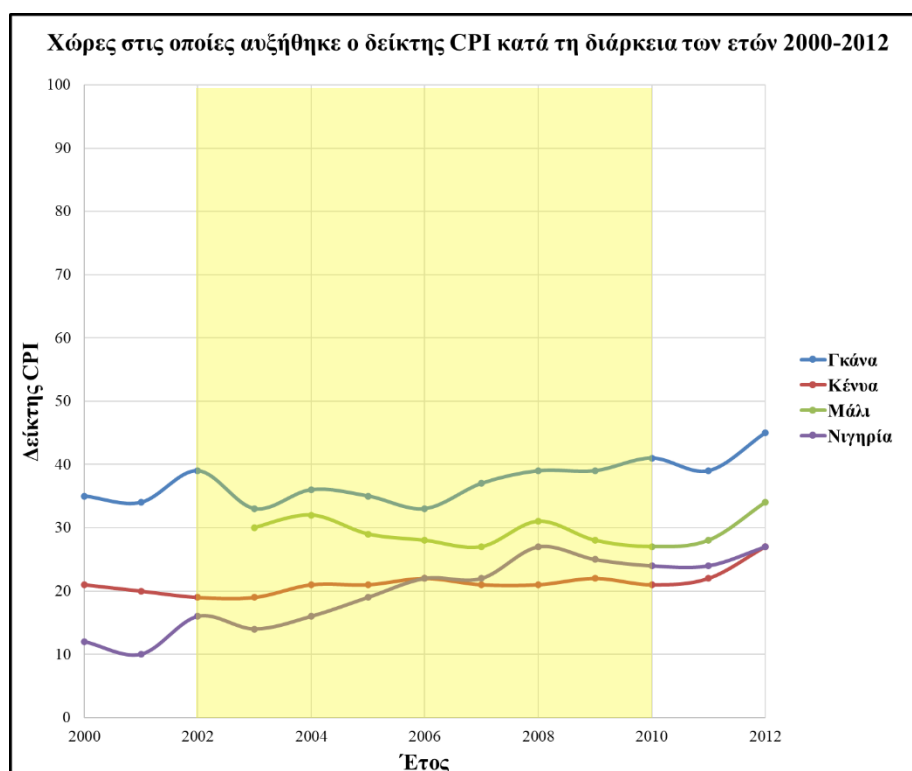
Με τη βοήθεια του excel, σχηματίστηκε για κάθε χώρα μια γραμμική συνάρτηση των δεικτών CPI για τα 13 αυτά χρόνια. Με βάση την κλίση των γραμμικών συναρτήσεων του CPI, κάποιες χώρες παρουσιάζουν θετική και κάποιες αρνητική τάση. Παρακάτω παρουσιάζονται τα διαγράμματα με τις χώρες που υπήρξε αύξηση και μείωση, καθώς και τα ιστογράμματα των χωρών αυτών, με εμφανή τον αριθμό των εγγράφων της κάθε χώρας.

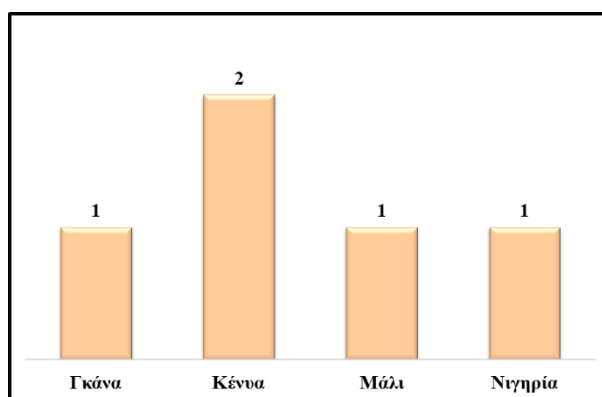
Διάγραμμα 3.3: Χώρες της Αφρικής με μειωμένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.

Ιστόγραμμα 3.3: Χώρες της Αφρικής και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.

Διάγραμμα 3.4: Χώρες της Αφρικής με αυξημένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.

Ιστόγραμμα 3.4: Χώρες της Αφρικής και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.

Με βάση την παραπάνω ανάλυση, προκύπτει ότι ο δείκτης CPI στην Αφρική μειώθηκε ανεπαίσθητα για 2 χώρες και αυξήθηκε για 4 χώρες τη χρονική περίοδο 2000-2012. Ο αριθμός των καταγγελιών για τα LuxLeaks σε κάθε περίπτωση ήταν μικρός και επομένως η θεώρηση επιρροής τους στην αλλαγή της διαφθοράς μπορεί να είναι επισφαλής. Με βάση τα ιστογράμματα, στη Νότια Αφρική όπου παρουσιάστηκαν 21 έγγραφα ο δείκτης CPI μειώθηκε οπότε η διαφθορά των χωρών αυτών αυξήθηκε. Αντίθετα, στην Γκάνα, το Μάλι και στη Νιγηρία στις οποίες παρουσιάστηκε από 1 έγγραφο, ο CPI αυξήθηκε και επομένως μειώθηκε η διαφθορά. Αυτό σημαίνει ότι ο μεγάλος αριθμός εγγράφων αποτέλεσε πράγματι παράγοντα διαμόρφωσης της διαφθοράς.

Για να γίνει κατανοητό το παραπάνω συμπέρασμα, μελετήθηκε η συσχέτιση ανάμεσα στα έγγραφα και τον δείκτη CPI τα έτη αυτά. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι συντελεστές συσχέτισης για κάθε έτος.

Πίνακας 3.10: Συντελεστές συσχέτισης εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.

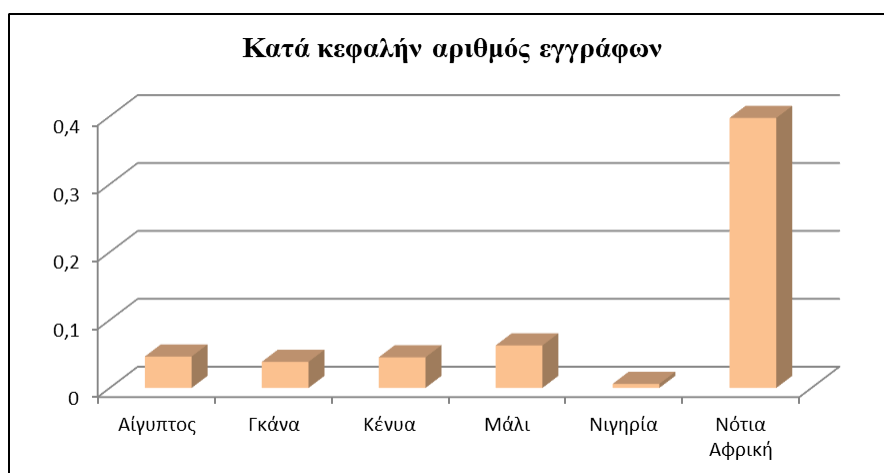
Έγγραφα-CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	0,805829507
2001	0,743386366
2002	0,715709232
2003	0,715293719
2004	0,717484216
2005	0,759516752
2006	0,857043682
2007	0,849778774
2008	0,770135723
2009	0,768501161
2010	0,679222594
2011	0,636056646
2012	0,490894917

Παρατηρείται ότι ο συντελεστής συσχέτισης των εγγράφων ανά έτος με τον δείκτη CPI είναι θετικός, πράγμα που σημαίνει μείωση της διαφθοράς. Ο συντελεστής ρ είναι σχετικά πιο ισχυρός μέχρι και το έτος 2009 και πιο αδύναμος τα τρία τελευταία έτη, καθώς δεν είναι κοντά στη μονάδα. Επομένως, τα έγγραφα επηρέασαν σε κάποιο βαθμό τη διαφθορά, αλλά όχι αποκλειστικά.

Προκειμένου να ληφθεί υπόψη και η αναλογία των εγγράφων στον πληθυσμό κάθε χώρας, μελετήθηκε ο κατά κεφαλήν αριθμός τους (per capita) για κάθε μία, σύμφωνα με τον πληθυσμό της το έτος 2012. Τα δεδομένα παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα, μαζί με τον αριθμό των κατά κεφαλήν εγγράφων (per capita) που υπολογίστηκε από τη διαίρεση των εγγράφων με τον πληθυσμό της κάθε χώρας. Οι λόγοι αποτυπώνονται κατόπιν σε ραβδόγραμμα.

Πίνακας 3.11: Χώρες της Αφρικής και κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων για το έτος 2012.

ΑΦΡΙΚΗ			
Χώρες	Εγγραφα	Πληθυσμός 2012 (σε εκατομμύρια)	Αριθμός εγγράφων per capita (Εγγραφα/Πληθυσμός)
Αίγυπτος	4	86,42	0,046285582
Γκάνα	1	26	0,038461538
Κένυα	2	44,34	0,045105999
Μάλι	1	15,98	0,062578223
Νιγηρία	1	167,2	0,005980861
Νότια Αφρική	21	52,83	0,39750142

Ραβδόγραμμα 3.3: Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων των χωρών της Αφρικής.

Παρατηρείται ένα μεγάλο εύρος στους κατά κεφαλήν αριθμούς εγγράφων που κυμαίνεται από 0,005 έως 0,39. Η Νότια Αφρική είναι αυτή που έχει τον μεγαλύτερο κατά κεφαλήν αριθμό εγγράφων και αυτό γιατί ο αριθμός τους είναι μεγαλύτερος σε σχέση με τις υπόλοιπες.

Χρησιμοποιώντας τα δεδομένα της τελευταίας στήλης του Πίνακα 3.11, δηλαδή τον κατά κεφαλήν αριθμό εγγράφων (Εγγραφα/Πληθυσμό) και τους δείκτες CPI των χωρών για κάθε έτος, βρίσκουμε τις συσχετίσεις τους. Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τις συσχετίσεις των κατά κεφαλήν εγγράφων με το δείκτη CPI, οι οποίες προκύπτουν θετικές και ξεπερνούν το 0,5. Καταλήγουμε, λοιπόν, ότι οι θετικές συσχετίσεις συνεπάγονται μείωση της διαφθοράς και δεν είναι αδύναμες, πράγμα που σημαίνει ότι ο κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων σχετίζεται σε σημαντικό βαθμό με τη διαφθορά.

Πίνακας 3.12: Συντελεστές συσχέτισης κατά κεφαλήν αριθμού εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.

Αριθμός εγγράφων per capita - CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	0,826074265
2001	0,747709895
2002	0,73191177
2003	0,74502052
2004	0,76218886
2005	0,77357857
2006	0,859372784
2007	0,870509553
2008	0,809170564
2009	0,798781244
2010	0,695386437
2011	0,669370843
2012	0,551625676

Συγκρίνοντας τα μέχρι τώρα αποτελέσματα, καταλήγουμε στο ότι τόσο οι συσχετίσεις των εγγράφων με τον δείκτη CPI, όσο και οι συσχετίσεις του κατά κεφαλήν αριθμού εγγράφων με τον CPI, είναι θετικές. Επομένως, ο αριθμός εγγράφων και ο κατά κεφαλήν αριθμός τους, επηρέασε τη μείωση της διαφθοράς μερικώς.

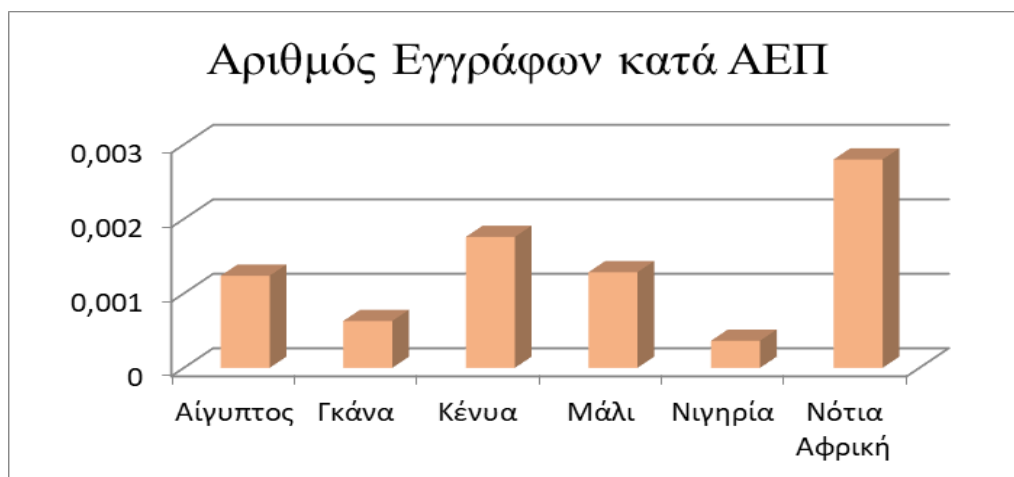
Πίνακας 3.13: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.

Συσχέτιση		
Έτη	Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων - CPI	Έγγραφα-CPI
2000	0,826074265	0,805829507
2001	0,747709895	0,743386366
2002	0,73191177	0,715709232
2003	0,74502052	0,715293719
2004	0,76218886	0,717484216
2005	0,77357857	0,759516752
2006	0,859372784	0,857043682
2007	0,870509553	0,849778774
2008	0,809170564	0,770135723
2009	0,798781244	0,768501161
2010	0,695386437	0,679222594
2011	0,669370843	0,636056646
2012	0,551625676	0,490894917

Ένας άλλος παράγοντας που μπορεί να επηρέασε τη διαφθορά είναι το ΑΕΠ των χωρών. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της κάθε χώρας για το έτος 2012 υπολογισμένο σε αμερικάνικα δολάρια (US\$). Η τελευταία στήλη παρουσιάζει τον αριθμό εγγράφων κατά ΑΕΠ (per GDP), ο οποίος υπολογίστηκε από τον λόγο των εγγράφων με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP) για κάθε χώρα ξεχωριστά. Μία γραφική απεικόνιση δίνεται παρακάτω σε ραβδόγραμμα.

Πίνακας 3.14: Χώρες της Αφρικής και αριθμός των εγγράφων κατά ΑΕΠ για το έτος 2012.

ΑΦΡΙΚΗ			
Χώρες	Έγγραφα	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (US\$) 2012	Αριθμός Εγγράφων κατά ΑΕΠ (Έγγραφα/GDP)
Αίγυπτος	4	3232,649	0,001237375
Γκάνα	1	1587,561	0,000629897
Κένυα	2	1136,871	0,001759215
Μάλι	1	778,619	0,001284325
Νιγηρία	1	2746,992	0,000364035
Νότια Αφρική	21	7501,47	0,002799451

Ραβδόγραμμα 3.4: Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ των χωρών της Αφρικής.

Παρατηρείται ένα εύρος τιμών του αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ, το οποίο κυμαίνεται στις τάξεις μεγέθους από 10^{-4} έως 10^{-3} . Την μεγαλύτερη τιμή παρουσιάζει η Νότια Αφρική, η οποία είχε επίσης τον μεγαλύτερο αριθμό εγγράφων.

Χρησιμοποιώντας τα δεδομένα που προέκυψαν από τον αριθμό εγγράφων κατά ΑΕΠ και τους δείκτες CPI των χωρών για κάθε έτος, προκύπτουν οι παρακάτω συσχετίσεις. Καταλήγουμε σε θετικές συσχετίσεις και συντελεστές που δεν ξεπερνούν το 0,7.

Πίνακας 3.15: Συντελεστές συσχέτισης αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ και CPI για τα έτη 2000-2012.

Αριθμός εγγράφων per GDP - CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	0,702953132
2001	0,664504293
2002	0,54120827
2003	0,618993563
2004	0,614541541
2005	0,593408667
2006	0,652286152
2007	0,610602626
2008	0,473357694
2009	0,488413236
2010	0,388354723
2011	0,363972934
2012	0,278777197

Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα για τις συσχετίσεις συγκρίθηκαν προκειμένου να διαπιστωθεί η επίδραση των διαφορετικών παραγόντων σε αυτές. Συγκεκριμένα, στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι συσχετίσεις των εγγράφων με τον δείκτη CPI και οι συσχετίσεις των εγγράφων κατά ΑΕΠ με τον CPI.

Πίνακας 3.16: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.

Έτη	Συσχέτιση	
	Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ - CPI	Έγγραφο-CPI
2000	0,702953132	0,805829507
2001	0,664504293	0,743386366
2002	0,54120827	0,715709232
2003	0,618993563	0,715293719
2004	0,614541541	0,717484216
2005	0,593408667	0,759516752
2006	0,652286152	0,857043682
2007	0,610602626	0,849778774
2008	0,473357694	0,770135723
2009	0,488413236	0,768501161
2010	0,388354723	0,679222594
2011	0,363972934	0,636056646
2012	0,278777197	0,490894917

Από τον παραπάνω πίνακα, είναι φανερό ότι οι τιμές των συσχετίσεων των εγγράφων κατά ΑΕΠ με τον CPI είναι θετικές και μικρότερες στη πλειοψηφία τους. Συνεπώς η διαφθορά επηρεάστηκε και μειώθηκε σε κάποιο βαθμό από τη δημοσίευση των εγγράφων.

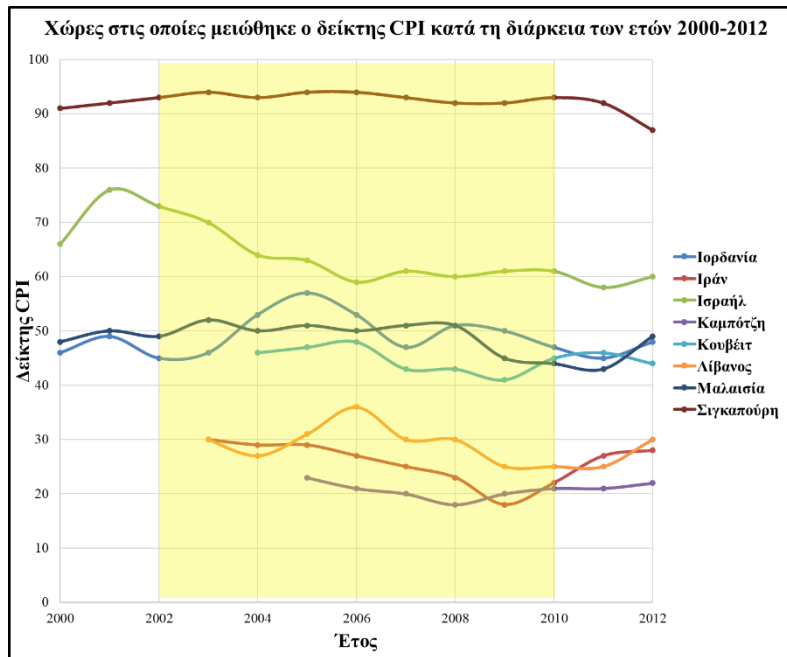
3.3.3. Μελέτη των χωρών της Ασίας

Σύμφωνα με την ICIJ, οι χώρες της Ασίας που αναφέρονται στα έγγραφα είναι το Βιετνάμ, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Ιαπωνία, η Ινδία, η Ινδονησία, η Ιορδανία, το Ιράν, το Ισραήλ, η Καμπότζη, η Κίνα, το Κουβέιτ, ο Λίβανος, η Μαλαισία, η Μογγολία, το Μπαγκλαντές, η Νότια Κορέα, το Πακιστάν, η Σαουδική Αραβία, η Σιγκαπούρη, η Σρι Λάνκα, η Ταϊβάν, η Τουρκία και οι Φιλιππίνες. Παρακάτω παρουσιάζεται ο πίνακας με τις χώρες, τα έγγραφα για κάθε χώρα και ο δείκτης CPI για κάθε ένα από τα έτη 2000 έως 2012.

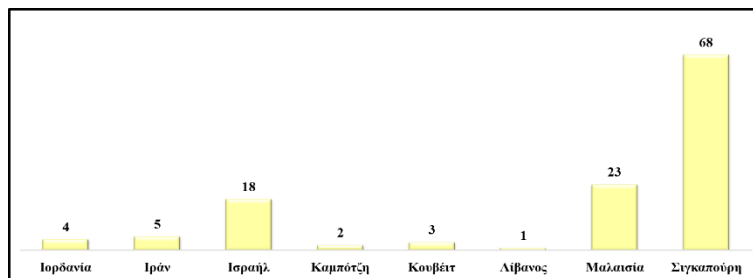
Πίνακας 3.17: Χώρες της Ασίας, έγγραφα από το σκάνδαλο και δείκτες CPI για τα έτη 2000-2012.

ΑΣΙΑ														
Χώρες	Έγγραφα	Δείκτες CPI												
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Βιετνάμ	12	25	26	24	24	26	26	26	26	27	27	27	29	31
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	12				52	61	62	62	57	59	65	63	68	68
Ιαπωνία	64	64	71	71	70	69	73	76	75	73	77	78	80	74
Ινδία	27	28	27	27	28	28	29	33	35	34	34	33	31	36
Ινδονησία	6	17	19	19	19	20	22	24	23	26	28	28	30	32
Ιορδανία	4	46	49	45	46	53	57	53	47	51	50	47	45	48
Ιράν	5				30	29	29	27	25	23	18	22	27	28
Ισραήλ	18	66	76	73	70	64	63	59	61	60	61	61	58	60
Καμπότζη	2						23	21	20	18	20	21	21	22
Κίνα	59	31	35	35	34	34	32	33	35	36	36	35	36	39
Κουβέιτ	3					46	47	48	43	43	41	45	46	44
Λίβανος	1				30	27	31	36	30	30	25	25	25	30
Μαλαισία	23	48	50	49	52	50	51	50	51	51	45	44	43	49
Μογγολία	1					30	30	28	30	30	27	27	27	36
Μπαγκλαντές	3		4	12	13	15	17	20	20	21	24	24	27	26
Νότια Κορέα	12	40	42	45	43	45	50	51	51	56	55	54	54	56
Πακιστάν	1		23	26	25	21	21	22	24	25	24	23	25	27
Σαουδική Αραβία	3				45	34	34	33	34	35	43	47	44	44
Σιγκαπούρη	68	91	92	93	94	93	94	94	93	92	92	93	92	87
Σρι Λάνκα	1			37	34	35	32	31	32	32	31	32	33	40
Ταϊβάν	11	55	59	56	57	56	59	59	57	57	56	58	61	61
Ταϊλάνδη	14	32	32	32	33	36	38	36	33	35	34	35	34	37
Τουρκία	17	38	36	32	31	32	35	38	41	46	44	44	42	49
Φιλιππίνες	13	28	29	26	25	26	25	25	25	23	24	24	26	34

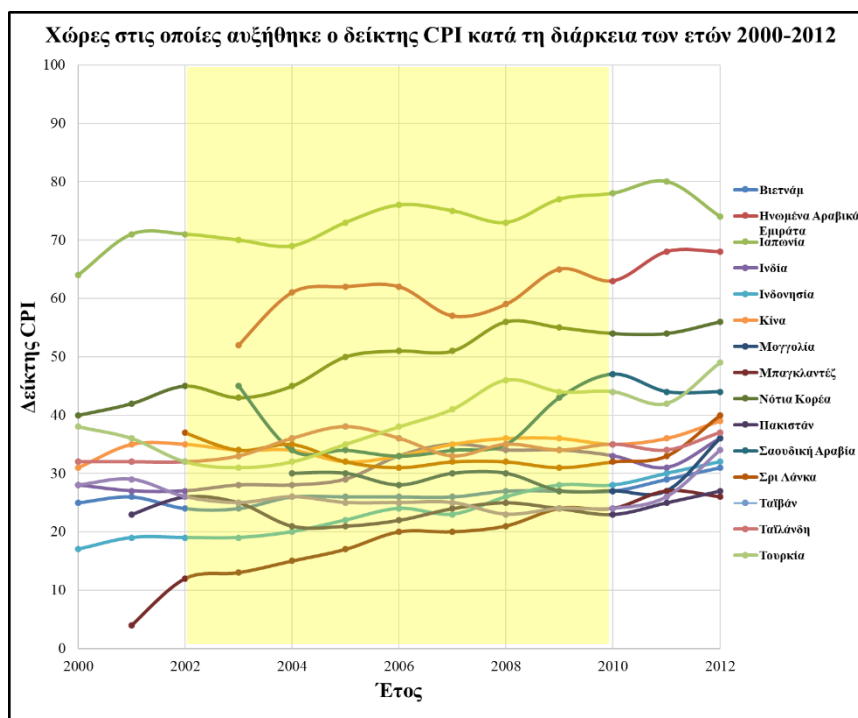
Με τη βοήθεια του excel, σχηματίστηκε για κάθε χώρα μια γραμμική συνάρτηση των δεικτών CPI για τα 13 αυτά χρόνια. Με βάση την κλίση των γραμμικών συναρτήσεων του CPI, κάποιες χώρες παρουσιάζουν θετική και κάποιες αρνητική τάση. Παρακάτω παρουσιάζονται τα διαγράμματα με τις χώρες που υπήρξε αύξηση και μείωση, καθώς και τα ιστογράμματα των χωρών αυτών με εμφανή τον αριθμό των εγγράφων της κάθε χώρας.

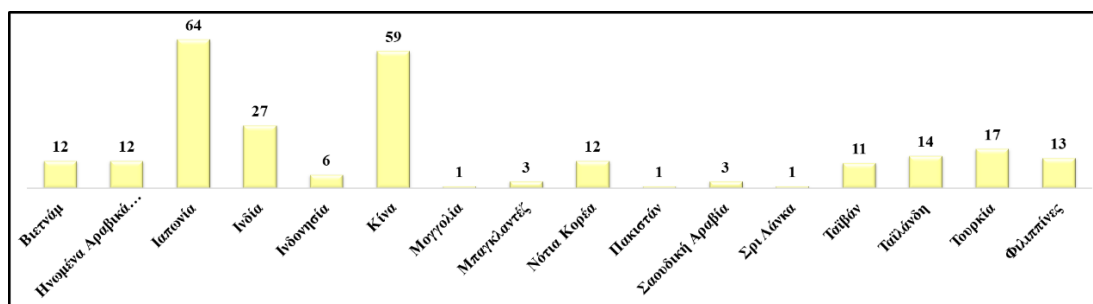
Διάγραμμα 3.5: Χώρες της Ασίας με μειωμένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.

Ιστόγραμμα 3.5: Χώρες της Ασίας και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.

Διάγραμμα 3.6: Χώρες της Ασίας με αυξημένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.

Ιστογράμμο 3.6: Χώρες της Ασίας και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.

Με βάση την παραπάνω ανάλυση, προκύπτει ότι ο δείκτης CPI στην Ασία μειώθηκε ανεπαίσθητα για 8 χώρες και αυξήθηκε για 16 χώρες τη χρονική περίοδο 2000-2012. Ως γενική εικόνα επομένως, η διαφθορά αυξήθηκε για 8 και μειώθηκε για 13 χώρες έπειτα από την πάροδο των LuxLeaks. Σύμφωνα με τα ιστογράμματα, στη Σιγκαπούρη παρουσιάστηκαν 68 έγγραφα και ο δείκτης CPI μειώθηκε, οπότε η διαφθορά αυξήθηκε. Αντίθετα, η Ιαπωνία έχει 64 έγγραφα, αύξηση του δείκτη CPI και επομένως μείωση της διαφθοράς. Ο παρόμοιος, λοιπόν, αριθμός εγγράφων δεν αποτελεί τον καταλυτικό παράγοντα της διαφθοράς.

Για να γίνει κατανοητό το παραπάνω συμπέρασμα, μελετήθηκε η συσχέτιση ανάμεσα στα έγγραφα και τον δείκτη CPI τα έτη αυτά. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι συντελεστές συσχέτισης για κάθε έτος.

Πίνακας 3.18: Συντελεστές συσχέτισης εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.

Έγγραφα-CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	0,553131485
2001	0,607566693
2002	0,625766831
2003	0,610668021
2004	0,600671405
2005	0,597794542
2006	0,632600243
2007	0,679111102
2008	0,654061694
2009	0,653876824
2010	0,646527599
2011	0,644051481
2012	0,629503151

Παρατηρείται ότι ο συντελεστής συσχέτισης των εγγράφων ανά έτος με τον δείκτη CPI είναι θετικός και κυμαίνεται στο 0,6. Το γεγονός ότι είναι θετικοί οι συντελεστές, σημαίνει μείωση της διαφθοράς και το ότι ο συντελεστής ρ είναι κοντά στο 0,6 δείχνει ότι είναι σχετικά αδύναμη η συσχέτιση, καθώς δεν πλησιάζει τη μονάδα. Συνεπώς, τα έγγραφα επηρέασαν σε κάποιο βαθμό τη διαφθορά, αλλά όχι αποκλειστικά.

Προκειμένου να ληφθεί υπόψη και η αναλογία των εγγράφων στον πληθυσμό κάθε χώρας, μελετήθηκε ο κατά κεφαλήν αριθμός τους (per capita) για κάθε μία, σύμφωνα με τον πληθυσμό της το έτος 2012. Τα δεδομένα παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα, μαζί με τον αριθμό των κατά κεφαλήν εγγράφων (per capita) που υπολογίστηκε από τη διαίρεση των εγγράφων με τον πληθυσμό της κάθε χώρας. Οι λόγοι αποτυπώνονται κατόπιν σε ραβδόγραμμα.

Πίνακας 3.19: Χώρες της Ασίας και κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων για το έτος 2012

ΑΣΙΑ			
Χώρες	Έγγραφα	Πληθυσμός 2012 (σε εκατομμύρια)	Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (Έγγραφα/Πληθυσμός)
Βιετνάμ	12	89,8	0,13363029
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	12	9,142	1,312623058
Ιαπωνία	64	127,6	0,501567398
Ινδία	27	1266	0,021327014
Ινδονησία	6	248,5	0,024144869
Ιορδανία	4	8,091	0,494376468
Ιράν	5	75,54	0,066190098
Ισραήλ	18	7,91	2,275600506
Καμπότζη	2	14,78	0,135317997
Κίνα	59	1351	0,043671355
Κουβέιτ	3	3,349	0,895789788
Λίβανος	1	5,539	0,180538003
Μαλαισία	23	29,07	0,79119367
Μογγολία	1	2,825	0,353982301
Μπαγκλαντές	3	151	0,01986755
Νότια Κορέα	12	50,2	0,239043825
Πακιστάν	1	187,3	0,005339028
Σαουδική Αραβία	3	29,16	0,102880658
Σιγκαπούρη	68	5,312	12,80120482
Σρι Λάνκα	1	20,42	0,048971596
Ταϊβάν	11	7,109	1,547334365
Ταϊλάνδη	14	67,84	0,206367925
Τουρκία	17	74,72	0,22751606
Φιλιππίνες	13	97,21	0,133731098

Ραβδόγραμμα 3.5: Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (per capita) των χωρών της Ασίας.

Παρατηρείται ένα μεγάλο εύρος στους κατά κεφαλήν αριθμούς εγγράφων που κυμαίνεται από 0,005 έως 12,8. Η Σιγκαπούρη είναι αυτή που έχει τον μεγαλύτερο κατά κεφαλήν αριθμό εγγράφων και αυτό γιατί ο πληθυσμός της το 2012 ήταν πολύ μικρός σε σχέση με τις υπόλοιπες.

Χρησιμοποιώντας τα δεδομένα της τελευταίας στήλης του Πίνακα 3.19, δηλαδή τον κατά κεφαλήν αριθμό εγγράφων (Εγγραφα/Πληθυσμό) και τους δείκτες CPI των χωρών για κάθε έτος, βρίσκουμε τις συσχετίσεις τους. Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τις συσχετίσεις των κατά κεφαλήν εγγράφων με το δείκτη CPI, οι οποίες προκύπτουν θετικές και δεν ξεπερνούν το 0,78. Καταλήγουμε ότι οι θετικές συσχετίσεις αφενός συνεπάγονται μείωση της διαφθοράς, αλλά είναι αδύναμες, πράγμα που σημαίνει ότι ο κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων σχετίζεται σε κάποιο βαθμό με τη διαφθορά, όχι όμως καταλυτικά

Πίνακας 3.20: Συντελεστές συσχέτισης κατά κεφαλήν αριθμού εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.

Αριθμός εγγράφων per capita - CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	0,783103003
2001	0,694065619
2002	0,729053531
2003	0,736007117
2004	0,729847567
2005	0,708271547
2006	0,707866646
2007	0,719271324
2008	0,69801669
2009	0,678109194
2010	0,687303297
2011	0,678323405
2012	0,664035786

Συγκρίνοντας τα μέχρι τώρα αποτελέσματα, καταλήγουμε στο ότι τόσο οι συσχετίσεις των εγγράφων με τον δείκτη CPI, όσο και οι συσχετίσεις του κατά κεφαλήν αριθμού εγγράφων με τον CPI, είναι θετικές και αδύναμες. Επομένως, ο αριθμός εγγράφων και ο κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων επηρέασε τη μείωση της διαφθοράς μερικώς.

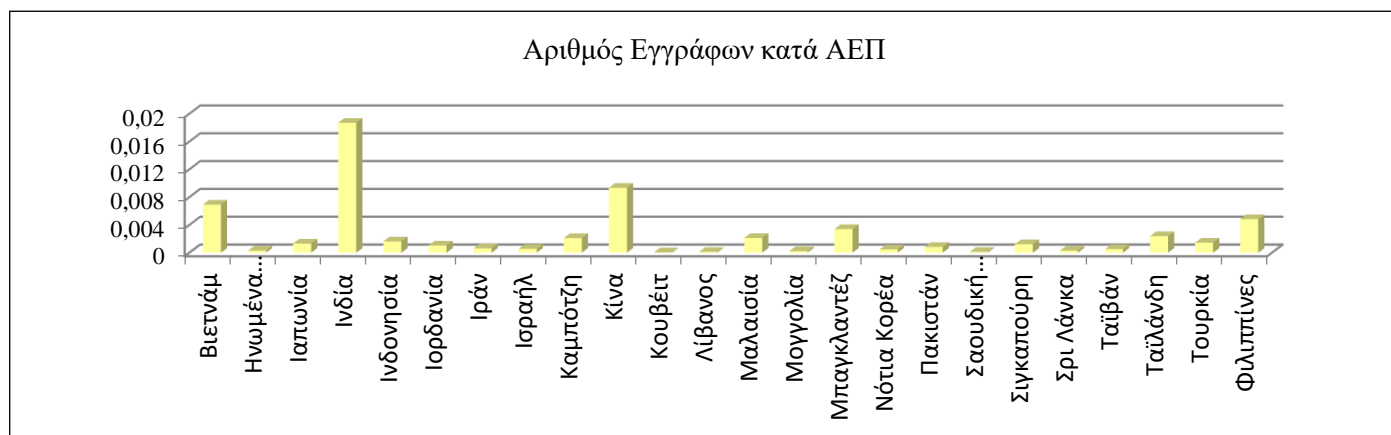
Πίνακας 3.21: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.

Έτη	Συσχέτιση	
	Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων - CPI	Έγγραφα-CPI
2000	0,783103003	0,553131485
2001	0,694065619	0,607566693
2002	0,729053531	0,625766831
2003	0,736007117	0,610668021
2004	0,729847567	0,600671405
2005	0,708271547	0,597794542
2006	0,707866646	0,632600243
2007	0,719271324	0,679111102
2008	0,69801669	0,654061694
2009	0,678109194	0,653876824
2010	0,687303297	0,646527599
2011	0,678323405	0,644051481
2012	0,664035786	0,629503151

Ένας άλλος παράγοντας που μπορεί να επηρέασε τη διαφθορά είναι το ΑΕΠ των χωρών. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της κάθε χώρας για το έτος 2012 υπολογισμένο σε αμερικάνικα δολάρια (US\$). Η τελευταία στήλη παρουσιάζει τον αριθμό εγγράφων κατά ΑΕΠ (per GDP), ο οποίος υπολογίστηκε από τον λόγο των εγγράφων με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP) για κάθε χώρα ξεχωριστά. Μία γραφική απεικόνιση δίνεται παρακάτω σε ραβδόγραμμα.

Πίνακας 3.22: Χώρες της Ασίας και αριθμός των εγγράφων κατά ΑΕΠ για το έτος 2012.

ΑΣΙΑ			
Χώρες	Έγγραφα	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (US\$) 2012	Αριθμός Εγγράφων per GDP (Έγγραφα/GDP)
Βιετνάμ	12	1735,141	0,006915864
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	12	40976,5	0,000292851
Ιαπωνία	64	48603,477	0,001316778
Ινδία	27	1443,88	0,018699615
Ινδονησία	6	3694,349	0,001624102
Ιορδανία	4	3877,339	0,001031635
Ιράν	5	7927,847	0,000630688
Ισραήλ	18	32511,238	0,000553655
Καμπότζη	2	950,88	0,002103315
Κίνα	59	6316,919	0,009339996
Κουβέιτ	3	51979,105	0,0000577154
Λίβανος	1	7950,695	0,000125775
Μαλαισία	23	10817,443	0,002126196
Μογγολία	1	4351,887	0,000229785
Μπαγκλαντές	3	883,105	0,003397105
Νότια Κορέα	12	25466,761	0,000471202
Πακιστάν	1	1198,109	0,000834649
Σαουδική Αραβία	3	25243,359	0,000118843
Σιγκαπούρη	68	55546,489	0,0012242
Σρι Λάνκα	1	3350,522	0,000298461
Ταϊβάν	11	21269,61	0,00051717
Ταϊλάνδη	14	5860,583	0,002388841
Τουρκία	17	11707,26	0,00145209
Φιλιππίνες	13	2694,305	0,004824992

Ραβδόγραμμα 3.6: Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ των χωρών της Ασίας.

Παρατηρείται ένα εύρος τιμών του αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ, το οποίο κυμαίνεται στις τάξεις μεγέθους από 10^{-5} έως 10^{-2} . Την μεγαλύτερη τιμή παρουσιάζει η Ινδία, η οποία είχε χαμηλό ΑΕΠ το 2012.

Χρησιμοποιώντας τα δεδομένα που προέκυψαν από τον αριθμό εγγράφων κατά ΑΕΠ και τους δείκτες CPI των χωρών για κάθε έτος, προκύπτουν οι παρακάτω συσχετίσεις. Καταλήγουμε σε αρνητικούς συντελεστές.

Πίνακας 3.23: Συντελεστές συσχέτισης αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ και CPI για τα έτη 2000-2012.

Αριθμός Εγγράφων κατά ΑΕΠ - CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	-0,437244781
2001	-0,348051137
2002	-0,34502224
2003	-0,299323831
2004	-0,2695176
2005	-0,274347228
2006	-0,236725191
2007	-0,194826487
2008	-0,212876863
2009	-0,200160272
2010	-0,226706439
2011	-0,246142963
2012	-0,234583077

Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα για τις συσχετίσεις συγκρίθηκαν προκειμένου να διαπιστωθεί η επίδραση των διαφορετικών παραγόντων σε αυτές. Συγκεκριμένα, στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι συσχετίσεις των εγγράφων με τον δείκτη CPI και οι συσχετίσεις των εγγράφων κατά ΑΕΠ με τον CPI.

Πίνακας 3.24: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.

Έτη	Συσχέτιση	
	Αριθμός Εγγράφων κατά ΑΕΠ - CPI	Έγγραφο-CPI
2000	-0,437244781	0,553131485
2001	-0,348051137	0,607566693
2002	-0,34502224	0,625766831
2003	-0,299323831	0,610668021
2004	-0,2695176	0,600671405
2005	-0,274347228	0,597794542
2006	-0,236725191	0,632600243
2007	-0,194826487	0,679111102
2008	-0,212876863	0,654061694
2009	-0,200160272	0,653876824
2010	-0,226706439	0,646527599
2011	-0,246142963	0,644051481
2012	-0,234583077	0,629503151

Από τη σύγκριση των συσχετίσεων του παραπάνω πίνακα, προκύπτει ότι οι συντελεστές έχουν σημαντικές διαφορές και αυτό γιατί το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της κάθε χώρας στην Ασία επηρέασε σε σημαντικό βαθμό τη δημοσίευση των εγγράφων και κατ' επέκταση τη διαφθορά.

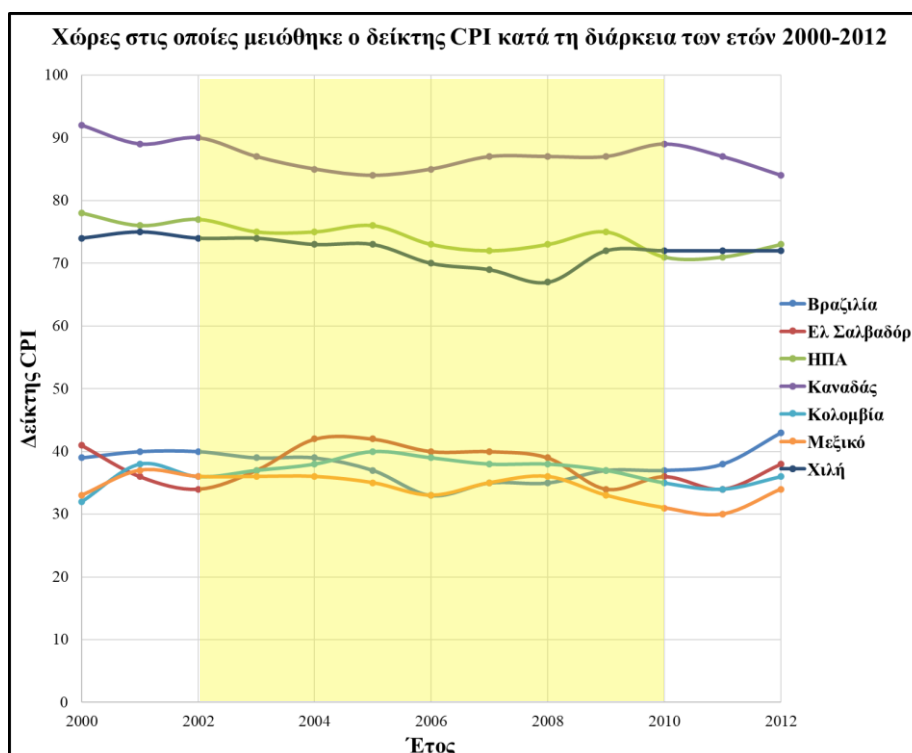
3.3.4. Μελέτη των χωρών της Αμερικής

Σύμφωνα με την ICIJ, οι χώρες της Αμερικής που αναφέρονται στα έγγραφα είναι η Αργεντινή, η Βραζιλία, το Ελ Σαλβαδόρ, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Κολομβία, το Μεξικό, η Ουρουγουάη, ο Παναμάς, η Παραγουάη και η Χιλή. Παρακάτω παρουσιάζεται ο πίνακας με τις χώρες, τα έγγραφα για κάθε χώρα και ο δείκτης CPI για κάθε ένα από τα έτη 2000 έως 2012.

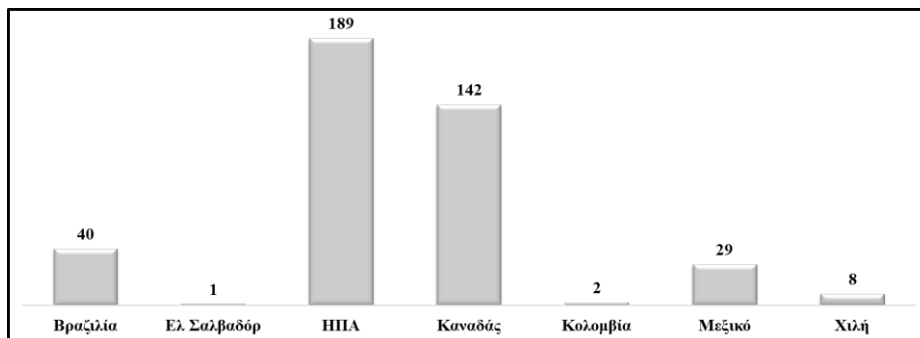
Πίνακας 3.25: Χώρες της Αμερικής, έγγραφα από το σκάνδαλο και δείκτες CPI για τα έτη 2000-2012.

ΑΜΕΡΙΚΗ														
Χώρες	Έγγραφα	Δείκτες CPI												
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Αργεντινή	12	35	35	28	25	25	28	29	29	29	29	29	30	35
Βραζιλία	40	39	40	40	39	39	37	33	35	35	37	37	38	43
Ελ Σαλβαδόρ	1	41	36	34	37	42	42	40	40	39	34	36	34	38
ΗΠΑ	189	78	76	77	75	75	76	73	72	73	75	71	71	73
Καναδάς	142	92	89	90	87	85	84	85	87	87	87	89	87	84
Κολομβία	2	32	38	36	37	38	40	39	38	38	37	35	34	36
Μεξικό	29	33	37	36	36	36	35	33	35	36	33	31	30	34
Ουρουγουάη	5		51	51	55	62	59	64	67	69	67	69	70	72
Παναμάς	2		37	30	34	37	35	31	32	34	34	36	33	38
Παραγουάη	4			17	16	19	21	26	24	24	21	22	22	25
Χιλή	8	74	75	74	74	73	73	70	69	67	72	72	72	72

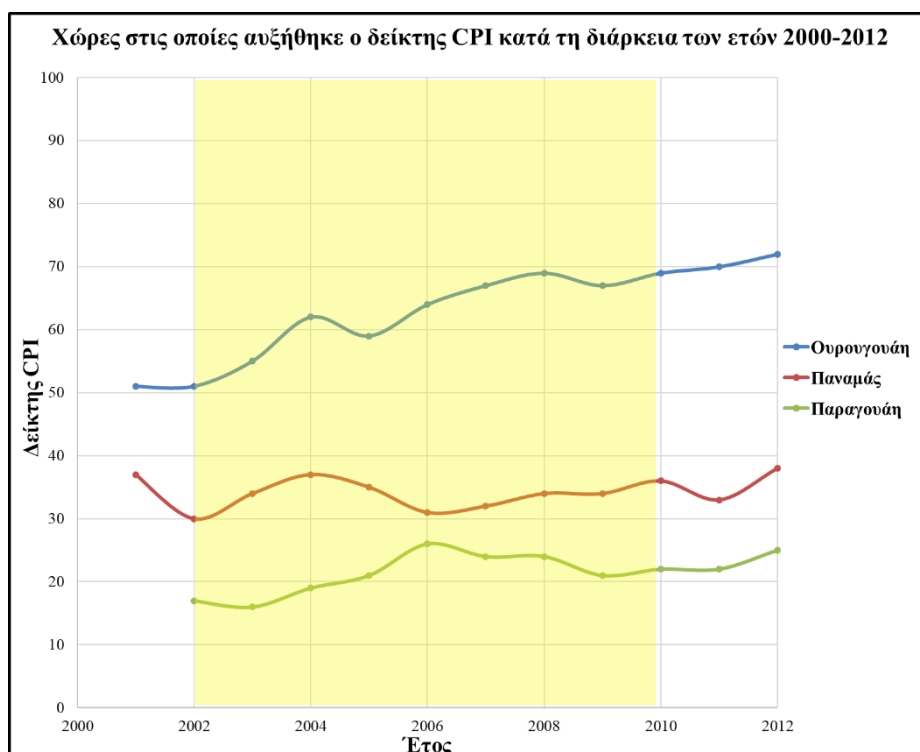
Με τη βοήθεια του excel, σχηματίστηκε για κάθε χώρα μια γραμμική συνάρτηση των δεικτών CPI για τα 13 αυτά χρόνια. Με βάση την κλίση των γραμμικών συναρτήσεων του CPI, κάποιες χώρες παρουσιάζουν θετική, κάποιες αρνητική τάση και μία παραμένει σταθερή. Παρακάτω παρουσιάζονται τα διαγράμματα με τις χώρες αυτές, καθώς και τα ιστογράμμάτα τους με εμφανή τον αριθμό των εγγράφων εκάστης.

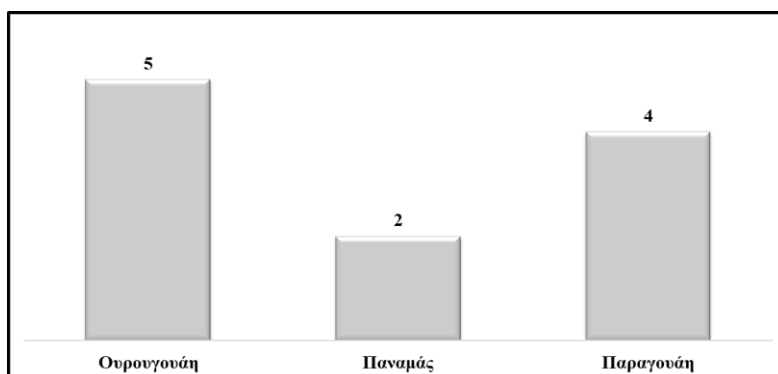
Διάγραμμα 3.7: Χώρες της Αμερικής με μειωμένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.

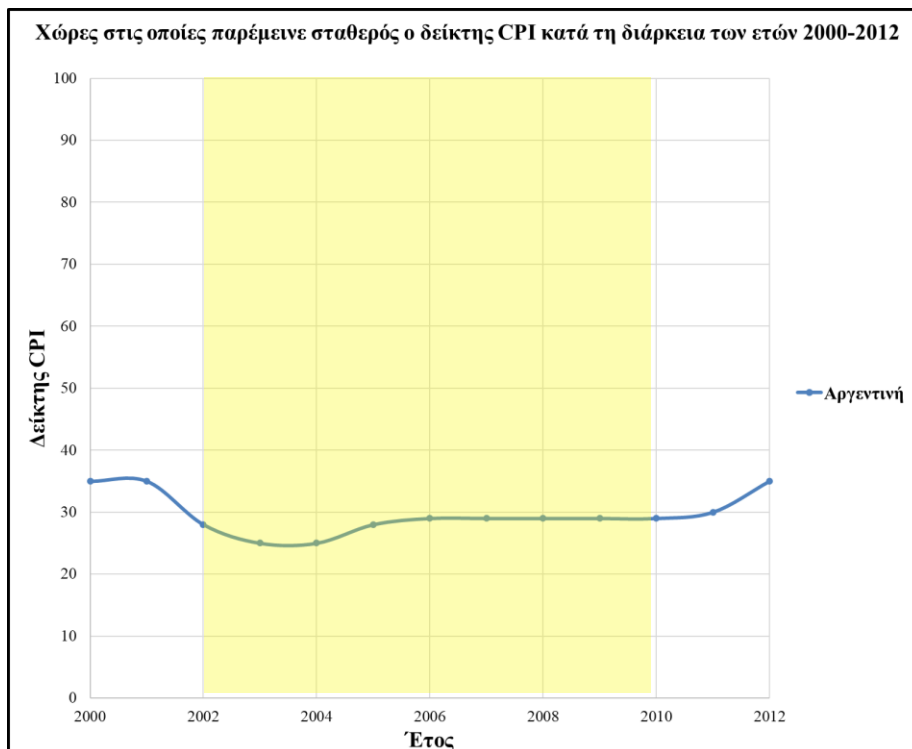
Ιστόγραμμα 3.7: Χώρες της Αμερικής και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.

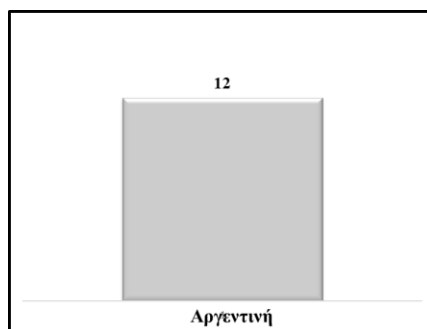
Διάγραμμα 3.8: Χώρες της Αμερικής με αυξημένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.

Ιστόγραμμα 3.8: Χώρες της Αμερικής και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.

Διάγραμμα 3.9: Χώρα της Αμερικής με σταθερό δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.

Ιστόγραμμα 3.9: Χώρα της Αμερικής και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.

Με βάση την παραπάνω ανάλυση, προκύπτει ότι ο δείκτης CPI στην Αμερική μειώθηκε για 7, αυξήθηκε για 3 και έμεινε σταθερός για 1 χώρα κατά τη χρονική περίοδο 2000-2012. Γενικά ο δείκτης CPI είχε μικρές μεταβολές και επομένως η διαφθορά αυξήθηκε και μειώθηκε σε μικρό βαθμό έπειτα από την πάροδο των LuxLeaks. Σύμφωνα με τα ιστογράμματα, στις ΗΠΑ όπου παρουσιάστηκαν 189 έγγραφα ο δείκτης CPI μειώθηκε, οπότε η διαφθορά της αυξήθηκε. Αντίθετα, η Ουρουγουάη με 5 έγγραφα είχε μείωση της διαφθοράς και στην Αργεντινή με 12 δεν μεταβλήθηκε. Επομένως, ο αριθμός εγγράφων δεν αποτελεί τον κύριο παράγοντα διαμόρφωσης της διαφθοράς.

Για να γίνει κατανοητό το παραπάνω συμπέρασμα, μελετήθηκε η συσχέτιση ανάμεσα στα έγγραφα και τον δείκτη CPI τα έτη αυτά. Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι συντελεστές συσχέτισης για κάθε έτος, καθώς και η συσχέτιση της διαφοράς των δεικτών CPI των ετών 2000 και 2012.

Πίνακας 3.26: Συντελεστές συσχέτισης εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.

Έγγραφα-CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	0,741473026
2001	0,731425089
2002	0,738453721
2003	0,697937677
2004	0,665609405
2005	0,684735735
2006	0,663355782
2007	0,656179201
2008	0,664616377
2009	0,666933378
2010	0,629294511
2011	0,626333865
2012	0,62767203

Παρατηρείται ότι ο συντελεστής συσχέτισης των εγγράφων ανά έτος με τον δείκτη CPI είναι θετικός και δεν ξεπερνά το 0,74. Το γεγονός ότι είναι θετικοί οι συντελεστές, σημαίνει μείωση της διαφοράς και το ότι ο συντελεστής ρ είναι κοντά στο 0,7 δείχνει ότι είναι σχετικά αδύναμη η συσχέτιση, καθώς δεν πλησιάζει τη μονάδα. Συνεπώς, τα έγγραφα επηρέασαν σε κάποιο βαθμό τη διαφορά, αλλά όχι αποκλειστικά.

Προκειμένου να ληφθεί υπόψη και η αναλογία των εγγράφων στον πληθυσμό κάθε χώρας, μελετήθηκε ο κατά κεφαλήν αριθμός τους (per capita) για κάθε μία, σύμφωνα με τον πληθυσμό της το έτος 2012. Τα δεδομένα παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα, μαζί με τον αριθμό των κατά κεφαλήν εγγράφων (per capita) που υπολογίστηκε από τη διαίρεση των εγγράφων με τον πληθυσμό της κάθε χώρας. Οι λόγοι αποτυπώνονται κατόπιν σε ραβδόγραμμα.

Πίνακας 3.27: Χώρες της Αμερικής και κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων για το έτος 2012.

ΑΜΕΡΙΚΗ			
Χώρες	Έγγραφα	Πληθυσμός 2012 (σε εκατομμύρια)	Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (Έγγραφα/Πληθυσμός)
Αργεντινή	12	41,73	0,287562904
Βραζιλία	40	199,3	0,200702459
Ελ Σαλβαδόρ	1	6,238	0,160307791
ΗΠΑ	189	313,9	0,60210258
Καναδάς	142	34,71	4,091040046
Κολομβία	2	46,08	0,043402778
Μεξικό	29	117,3	0,247229327
Ουρουγουάη	5	3,379	1,47972773
Παναμάς	2	3,771	0,530363299
Παραγουάη	4	6,422	0,622858922
Χιλή	8	17,4	0,459770115

Ραβδόγραμμα 3.7: Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (per capita) των χωρών της Αμερικής.

Παρατηρείται ένα μεγάλο εύρος στους κατά κεφαλήν αριθμούς εγγράφων που κυμαίνεται από 0,04 έως 4. Ο Καναδάς είναι αυτός που έχει τον μεγαλύτερο αριθμό εγγράφων καθώς και τον μεγαλύτερο κατά κεφαλήν αριθμό εγγράφων.

Χρησιμοποιώντας τα δεδομένα της τελευταίας στήλης του Πίνακα 3.27, δηλαδή τον κατά κεφαλήν αριθμό εγγράφων (Έγγραφα/Πληθυσμό) και τους δείκτες CPI των χωρών για κάθε έτος, βρίσκουμε τις συσχετίσεις τους. Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τις συσχετίσεις των κατά κεφαλήν εγγράφων με το δείκτη CPI, οι οποίες προκύπτουν θετικές και δεν ξεπερνούν το 0,73. Καταλήγουμε ότι οι θετικές συσχετίσεις αφενός συνεπάγονται μείωση της διαφθοράς, αλλά είναι αδύναμες, πράγμα που σημαίνει ότι ο

κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων σχετίζεται σε κάποιο βαθμό με τη διαφθορά όχι όμως καταλυτικά.

Πίνακας 3.28: Συντελεστές συσχέτισης κατά κεφαλήν αριθμού εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.

Αριθμός εγγράφων per capita - CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	0,733846249
2001	0,697269018
2002	0,645344989
2003	0,634402521
2004	0,634490881
2005	0,625297773
2006	0,683988856
2007	0,705082038
2008	0,712290641
2009	0,677765116
2010	0,713704556
2011	0,698724071
2012	0,671794913

Συγκρίνοντας τα μέχρι τώρα αποτελέσματα, καταλήγουμε στο ότι τόσο οι συσχετίσεις των εγγράφων με τον δείκτη CPI, όσο και οι συσχετίσεις του κατά κεφαλήν αριθμού εγγράφων με τον CPI, είναι θετικές και αδύναμες. Επομένως, ο αριθμός εγγράφων και ο κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων επηρέασε τη μείωση της διαφθοράς μερικώς.

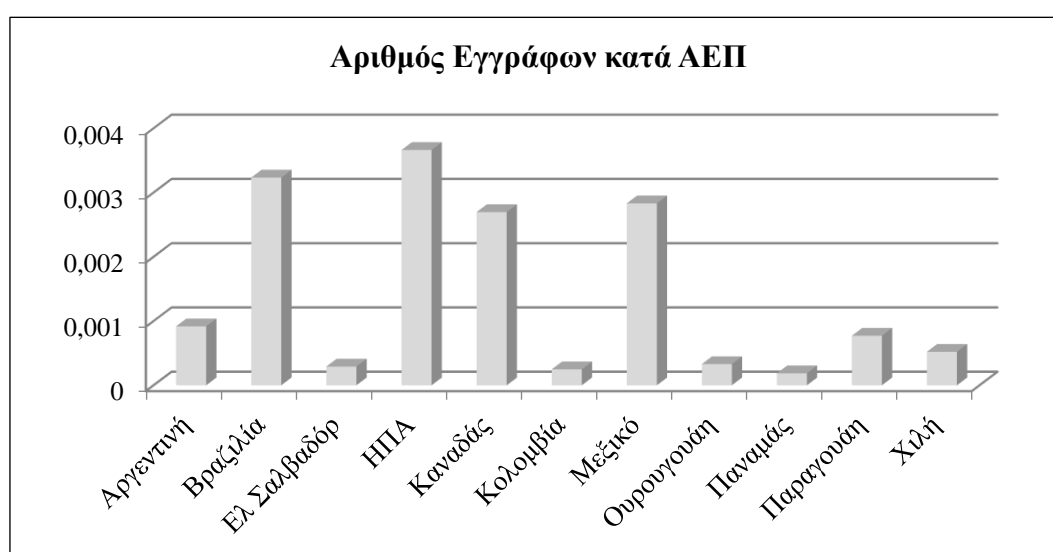
Πίνακας 3.29: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.

Έτη	Συσχέτιση	
	Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων - CPI	Έγγραφα-CPI
2000	0,733846249	0,741473026
2001	0,697269018	0,731425089
2002	0,645344989	0,738453721
2003	0,634402521	0,697937677
2004	0,634490881	0,665609405
2005	0,625297773	0,684735735
2006	0,683988856	0,663355782
2007	0,705082038	0,656179201
2008	0,712290641	0,664616377
2009	0,677765116	0,666933378
2010	0,713704556	0,629294511
2011	0,698724071	0,626333865
2012	0,671794913	0,62767203

Ένας άλλος παράγοντας που μπορεί να επηρέασε τη διαφθορά είναι το ΑΕΠ των χωρών. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της κάθε χώρας για το έτος 2012 υπολογισμένο σε αμερικάνικα δολάρια (US\$). Η τελευταία στήλη παρουσιάζει τον αριθμό εγγράφων κατά ΑΕΠ (per GDP), ο οποίος υπολογίστηκε από τον λόγο των εγγράφων με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP) για κάθε χώρα ξεχωριστά. Μία γραφική απεικόνιση δίνεται παρακάτω σε ραβδόγραμμα.

Πίνακας 3.30: Χώρες της Αμερικής και αριθμός των εγγράφων κατά ΑΕΠ για το έτος 2012.

ΑΜΕΡΙΚΗ			
Χώρες	Έγγραφα	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (US\$) 2012	Αριθμός Εγγράφων κατά ΑΕΠ (Έγγραφα/GDP)
Αργεντινή	12	13082,664	0,000917244
Βραζιλία	40	12370,024	0,003233623
Ελ Σαλβαδόρ	1	3428,385	0,000291683
ΗΠΑ	189	51610,605	0,003662038
Καναδάς	142	52678,39	0,002695603
Κολομβία	2	8050,058	0,000248445
Μεξικό	29	10241,728	0,002831553
Ουρουγουάη	5	15171,585	0,000329563
Παναμάς	2	10722,284	0,000186527
Παραγουάη	4	5183,083	0,000771741
Χιλή	8	15351,551	0,00052112

Ραβδόγραμμα 3.8: Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ των χωρών της Αμερικής.

Παρατηρείται ένα εύρος τιμών του αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ, το οποίο κυμαίνεται στις τάξεις μεγέθους από 10^{-4} έως 10^{-3} . Την μεγαλύτερη τιμή παρουσιάζουν οι ΗΠΑ, οι οποίες είχαν επίσης τον μεγαλύτερο αριθμό εγγράφων.

Χρησιμοποιώντας τα δεδομένα που προέκυψαν από τον αριθμό εγγράφων κατά ΑΕΠ και τους δείκτες CPI των χωρών για κάθε έτος, προκύπτουν οι παρακάτω συσχετίσεις. Καταλήγουμε σε θετικές συσχετίσεις και συντελεστές που δεν ξεπερνούν το 0,38.

Πίνακας 3.31: Συντελεστές συσχέτισης αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ και CPI για τα έτη 2000-2012.

Αριθμός εγγράφων per GDP-CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	0,330613246
2001	0,380473517
2002	0,444335152
2003	0,388109776
2004	0,331269556
2005	0,328613287
2006	0,283483905
2007	0,298377777
2008	0,305551725
2009	0,321707933
2010	0,275277074
2011	0,285874384
2012	0,297281157

Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα για τις συσχετίσεις συγκρίθηκαν προκειμένου να διαπιστωθεί η επίδραση των διαφορετικών παραγόντων σε αυτές. Συγκεκριμένα, στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι συσχετίσεις των εγγράφων με τον δείκτη CPI και οι συσχετίσεις των εγγράφων κατά ΑΕΠ με τον CPI.

Πίνακας 3.32: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.

Έτη	Συσχέτιση	
	Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ - CPI	Έγγραφα-CPI
2000	0,330613246	0,741473026
2001	0,380473517	0,731425089
2002	0,444335152	0,738453721
2003	0,388109776	0,697937677
2004	0,331269556	0,665609405
2005	0,328613287	0,684735735
2006	0,283483905	0,663355782
2007	0,298377777	0,656179201
2008	0,305551725	0,664616377
2009	0,321707933	0,666933378
2010	0,275277074	0,629294511
2011	0,285874384	0,626333865
2012	0,297281157	0,62767203

Από τον παραπάνω πίνακα, είναι φανερό ότι οι τιμές των συσχετίσεων είναι θετικές και σχετικά αδύναμες καθώς στην πλειοψηφία τους είναι κοντά στο μηδέν. Συνεπώς η διαφθορά επηρεάστηκε και μειώθηκε από τη δημοσίευση των εγγράφων.

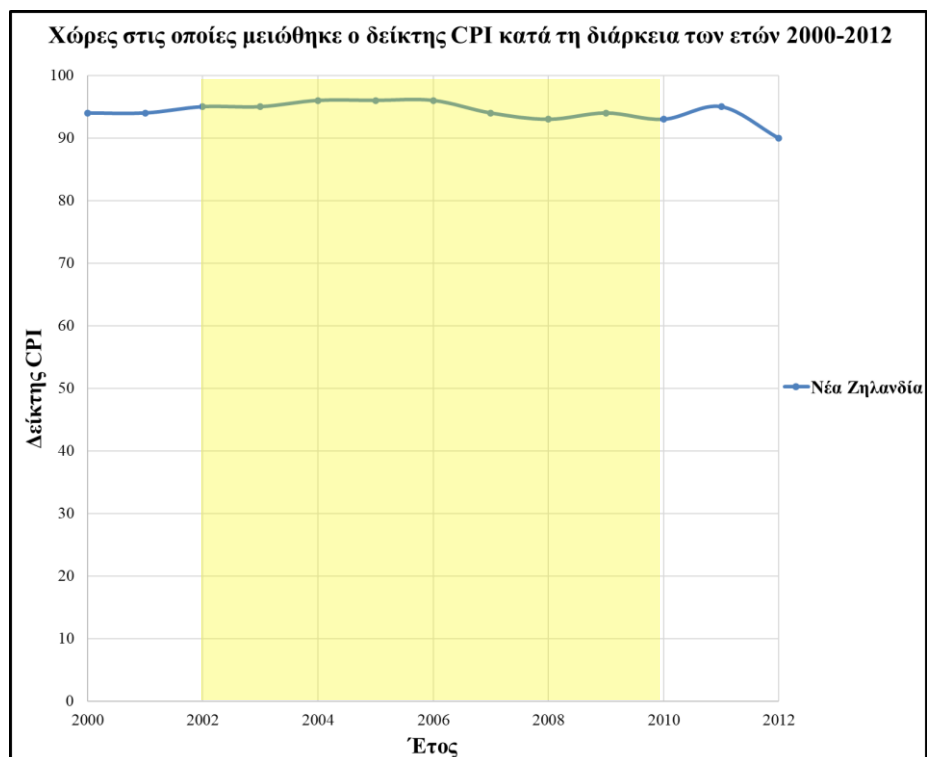
3.3.5. Μελέτη των χωρών της Ωκεανίας

Οι χώρες της Ωκεανίας που αναφέρονται στα έγγραφα είναι η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία. Παρακάτω παρουσιάζεται ο πίνακας με τις χώρες, τα έγγραφα για κάθε χώρα και ο δείκτης CPI για κάθε ένα από τα έτη 2000 έως 2012.

Πίνακας 3.33: Χώρες της Ωκεανίας, έγγραφα από το σκάνδαλο και δείκτες CPI για τα έτη 2000-2012.

ΩΚΕΑΝΙΑ														
Χώρες	Έγγραφα	Δείκτες CPI												
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Αυστραλία	88	83	85	86	88	88	88	87	86	87	87	87	88	85
Νέα Ζηλανδία	9	94	94	95	95	96	96	96	94	93	94	93	95	90

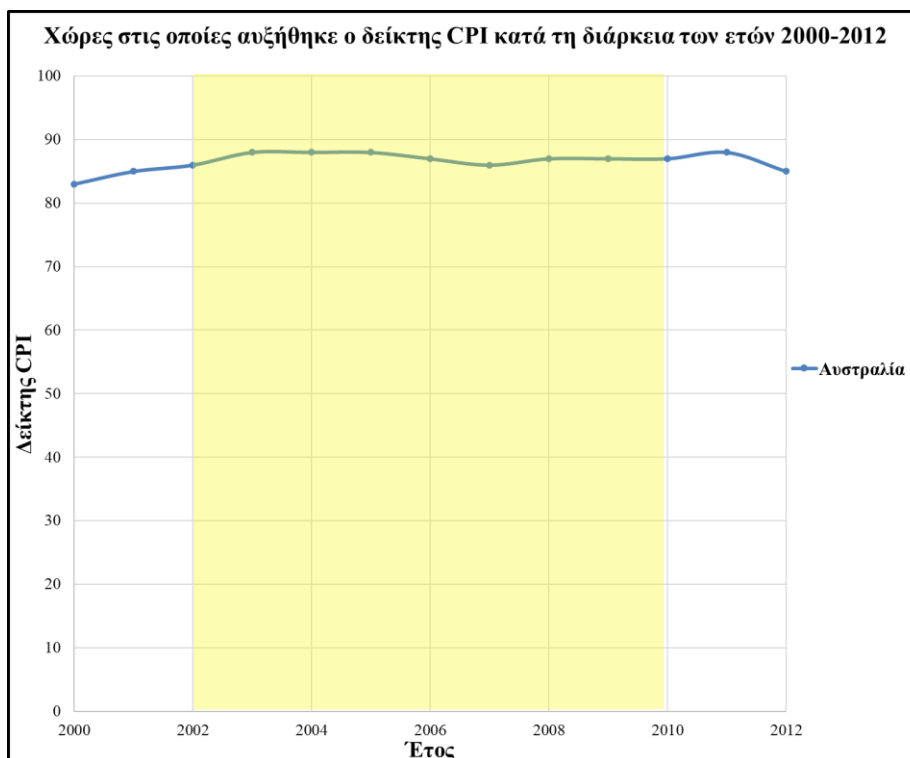
Με τη βοήθεια του excel, σχηματίστηκε για κάθε χώρα μια γραμμική συνάρτηση των δεικτών CPI για τα 13 αυτά χρόνια. Με βάση την κλίση των γραμμικών συναρτήσεων του CPI, η μία χώρα παρουσιάζει θετική και η άλλη αρνητική τάση. Παρακάτω παρουσιάζονται τα διαγράμματα, καθώς και τα ιστογράμματα των χωρών αυτών με εμφανή τον αριθμό των εγγράφων της κάθε χώρας.

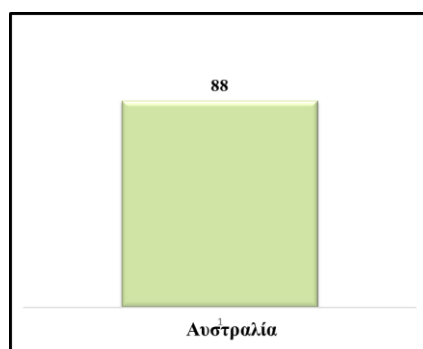
Διάγραμμα 3.10: Χώρα της Ωκεανίας με μειωμένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.

Ιστόγραμμα 3.10: Χώρα της Ωκεανίας και αριθμός εγγράφων LuxLeaks.

Διάγραμμα 3.11: Χώρα της Ωκεανίας με αυξημένο δείκτη CPI τα έτη 2000-2012.

Ιστογράμμο 3.11: Χώρα της Ωκεανίας και αριθμός εγγράφων LuxLeaks

Με βάση την παραπάνω ανάλυση, προκύπτει ότι ο δείκτης CPI στην Ωκεανία μειώθηκε για τη Νέα Ζηλανδία και αυξήθηκε για την Αυστραλία τη χρονική περίοδο 2000-2012. Επομένως, η διαφθορά αυξήθηκε για την πρώτη και μειώθηκε για την δεύτερη έπειτα από την πάροδο των LuxLeaks. Σύμφωνα με τα ιστογράμματα, η Νέα Ζηλανδία παρουσιάζει 9 έγγραφα και η Αυστραλία 88. Επομένως, ο αριθμός των εγγράφων δεν επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τη διαφθορά.

Για να γίνει κατανοητό το παραπάνω συμπέρασμα, μελετήθηκε η συσχέτιση ανάμεσα στα έγγραφα και τον δείκτη CPI τα έτη αυτά. Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι συντελεστές συσχέτισης για κάθε έτος, καθώς και η συσχέτιση της διαφοράς των δεικτών CPI των ετών 2000 και 2012.

Πίνακας 3.34: Συντελεστές συσχέτισης εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.

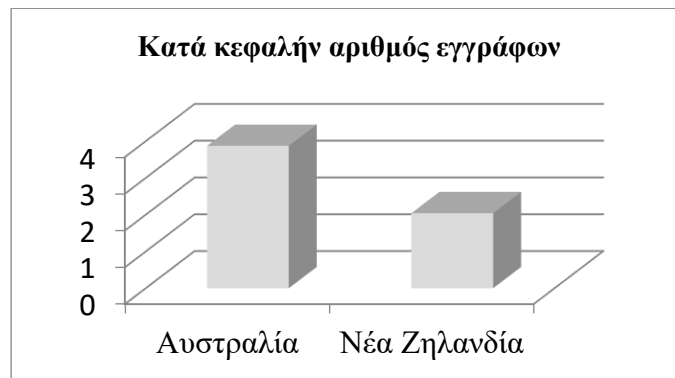
Έγγραφα-CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	-1
2001	-1
2002	-1
2003	-1
2004	-1
2005	-1
2006	-1
2007	-1
2008	-1
2009	-1
2010	-1
2011	-1
2012	-1

Παρατηρείται ότι ο συντελεστής συσχέτισης των εγγράφων ανά έτος με τον δείκτη CPI είναι αρνητικός και μάλιστα ίσος με -1, πράγμα που σημαίνει τέλεια αρνητική συσχέτιση και αύξηση της διαφθοράς. Συνεπώς τα έγγραφα επηρέασαν τη διαφθορά.

Προκειμένου να ληφθεί υπόψη και η αναλογία των εγγράφων στον πληθυσμό κάθε χώρας, μελετήθηκε ο κατά κεφαλήν αριθμός τους (per capita) για κάθε μία, σύμφωνα με τον πληθυσμό της το έτος 2012. Τα δεδομένα παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα, μαζί με τον αριθμό των κατά κεφαλήν εγγράφων (per capita) που υπολογίστηκε από τη διαίρεση των εγγράφων με τον πληθυσμό της κάθε χώρας. Οι λόγοι αποτυπώνονται κατόπιν σε ραβδόγραμμα

Πίνακας 3.35: Χώρες της Ωκεανίας και κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων για το έτος 2012.

ΩΚΕΑΝΙΑ			
Χώρες	Έγγραφα	Πληθυσμός 2012 (σε εκατομμύρια)	Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (Έγγραφα/Πληθυσμός)
Αυστραλία	88	22,73	3,871535416
Νέα Ζηλανδία	9	4,408	2,041742287

Ραβδόγραμμα 3.9: Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων (per capita) των χωρών της Ωκεανίας.

Παρατηρείται ότι ο κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων κυμαίνεται από 2-3. Είναι μεγαλύτερος για την Αυστραλία και αυτό γιατί ο αριθμός των εγγράφων είναι 88 και ο πληθυσμός της 22,73 εκατομμύρια. Επίσης, ο κατά κεφαλήν αριθμός των εγγράφων είναι μικρότερος για τη Νέα Ζηλανδία, η οποία έχει 9 έγγραφα και ο πληθυσμός της το 2012 ήταν περίπου 4,4 εκατομμύρια.

Χρησιμοποιώντας τα δεδομένα της τελευταίας στήλης του Πίνακα 3.35, δηλαδή τον κατά κεφαλήν αριθμό εγγράφων (Έγγραφα/Πληθυσμό) και τους δείκτες CPI των χωρών για κάθε έτος, βρίσκουμε τις συσχετίσεις τους. Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τις συσχετίσεις των κατά κεφαλήν εγγράφων με το δείκτη CPI, οι οποίες προκύπτουν αρνητικές και ίσες με -1. Καταλήγουμε, λοιπόν, ότι οι αρνητικές συσχετίσεις συνεπάγονται αύξηση της διαφθοράς, πράγμα που σημαίνει ότι ο κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων σχετίζεται με τη διαφθορά.

Πίνακας 3.36: Συντελεστές συσχέτισης κατά κεφαλήν αριθμού εγγράφων και CPI για τα έτη 2000-2012.

Αριθμός εγγράφων per capita-CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	-1
2001	-1
2002	-1
2003	-1
2004	-1
2005	-1
2006	-1
2007	-1
2008	-1
2009	-1
2010	-1
2011	-1
2012	-1

Συγκρίνοντας τα μέχρι τώρα αποτελέσματα, καταλήγουμε στο ότι τόσο οι συσχετίσεις των εγγράφων με τον δείκτη CPI, όσο και οι συσχετίσεις του κατά κεφαλήν αριθμού εγγράφων με τον CPI, είναι αρνητικές και ίδιες. Επομένως, ο αριθμός εγγράφων και ο κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων επηρέασε απόλυτα τη διαφθορά.

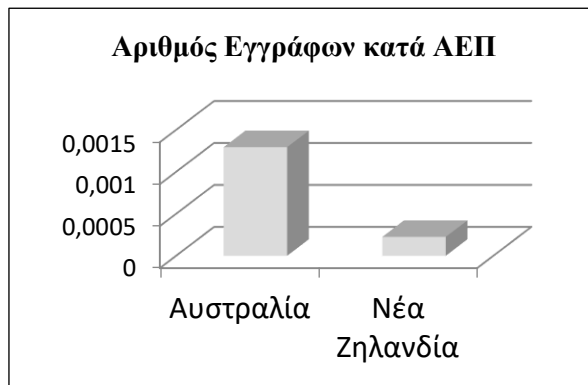
Πίνακας 3.37: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.

Έτη	Συσχέτιση	
	Κατά κεφαλήν αριθμός εγγράφων - CPI	Έγγραφα - CPI
2000	-1	-1
2001	-1	-1
2002	-1	-1
2003	-1	-1
2004	-1	-1
2005	-1	-1
2006	-1	-1
2007	-1	-1
2008	-1	-1
2009	-1	-1
2010	-1	-1
2011	-1	-1
2012	-1	-1

Ένας άλλος παράγοντας που μπορεί να επηρέασε τη διαφθορά είναι το ΑΕΠ των χωρών. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της κάθε χώρας για το έτος 2012 υπολογισμένο σε αμερικάνικα δολάρια (US\$). Η τελευταία στήλη παρουσιάζει τον αριθμό εγγράφων κατά ΑΕΠ (per GDP), ο οποίος υπολογίστηκε από τον λόγο των εγγράφων με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP) για κάθε χώρα ξεχωριστά. Μία γραφική απεικόνιση δίνεται παρακάτω σε ραβδόγραμμα

Πίνακας 3.38: Χώρες της Ωκεανίας και αριθμός των εγγράφων κατά ΑΕΠ για το έτος 2012.

ΩΚΕΑΝΙΑ			
Χώρες	Έγγραφα	GDP per capita (US\$) 2012	Αριθμός Εγγράφων per GDP (Έγγραφα/GDP)
Αυστραλία	88	68012,148	0,001293886
Νέα Ζηλανδία	9	39982,754	0,000225097

Ραβδόγραμμα 3.10: Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ των χωρών της Ωκεανίας.

Παρατηρείται ένα εύρος τιμών του αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ, το οποίο κυμαίνεται στις τάξεις μεγέθους από 10^{-4} έως 10^{-3} . Την μεγαλύτερη τιμή παρουσιάζει η Αυστραλία, η οποία είχε επίσης τον μεγαλύτερο αριθμό εγγράφων.

Χρησιμοποιώντας τα δεδομένα που προέκυψαν από τον αριθμό εγγράφων κατά ΑΕΠ και τους δείκτες CPI των χωρών για κάθε έτος, προκύπτουν οι παρακάτω συσχετίσεις. Καταλήγουμε σε αρνητικές συσχετίσεις και συντελεστές ίσους με -1.

Πίνακας 3.39: Συντελεστές συσχέτισης αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ και CPI για τα έτη 2000-2012.

Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ - CPI	
Έτη	Συσχέτιση
2000	-1
2001	-1
2002	-1
2003	-1
2004	-1
2005	-1
2006	-1
2007	-1
2008	-1
2009	-1
2010	-1
2011	-1
2012	-1

Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα για τις συσχετίσεις συγκρίθηκαν προκειμένου να διαπιστωθεί η επίδραση των διαφορετικών παραγόντων σε αυτές. Συγκεκριμένα, στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι συσχετίσεις των εγγράφων με τον δείκτη CPI και οι συσχετίσεις των εγγράφων κατά ΑΕΠ με τον CPI.

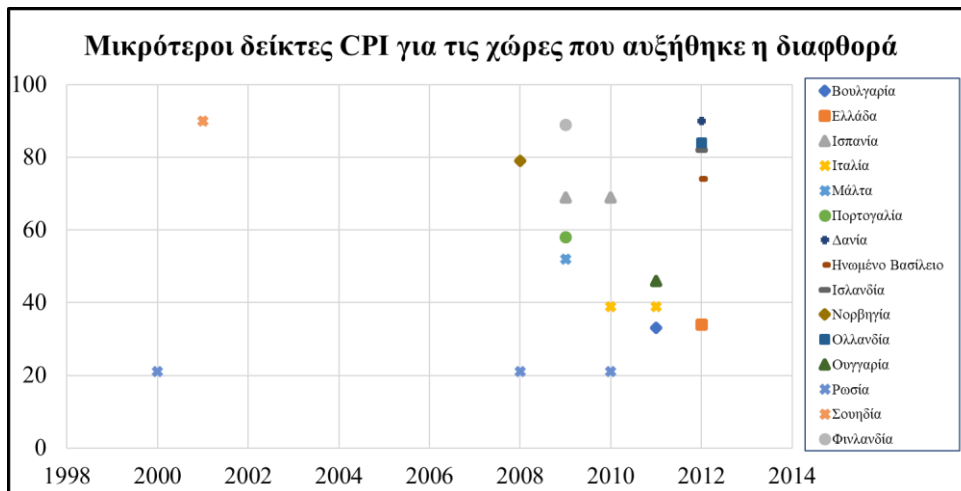
Πίνακας 3.40: Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης από την ανωτέρω μελέτη.

Έτη	Συσχέτιση	
	Αριθμός εγγράφων κατά ΑΕΠ - CPI	Έγγραφο - CPI
2000	-1	-1
2001	-1	-1
2002	-1	-1
2003	-1	-1
2004	-1	-1
2005	-1	-1
2006	-1	-1
2007	-1	-1
2008	-1	-1
2009	-1	-1
2010	-1	-1
2011	-1	-1
2012	-1	-1

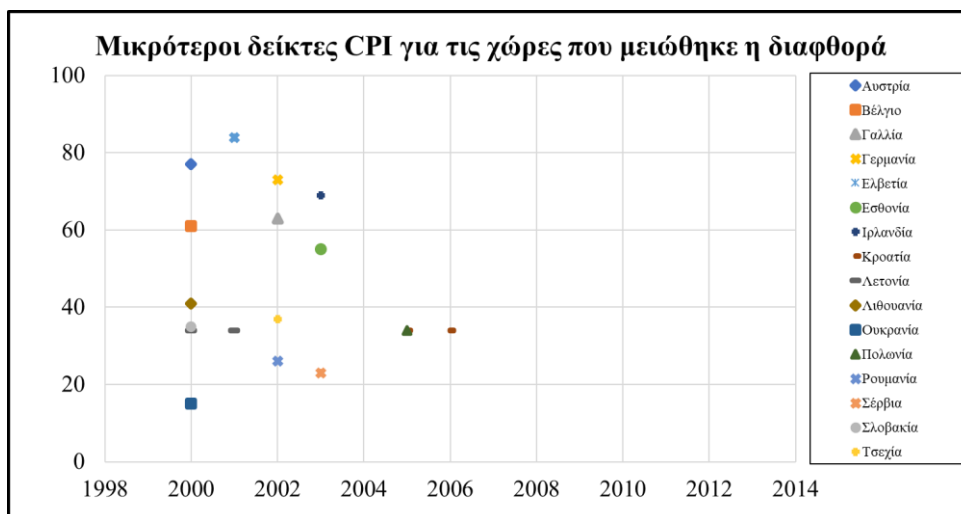
Από τον παραπάνω πίνακα, είναι φανερό ότι οι τιμές των συσχετίσεων είναι αρνητικές και ίσες με -1. Συνεπώς η διαφθορά επηρεάστηκε και αυξήθηκε από τη δημοσίευση των εγγράφων.

4.1. Επιρροή της δημοσιοποίησης των εγγράφων για τις χώρες της Ευρώπης

Το παρόν κεφάλαιο επικεντρώνεται στην ήπειρο της Ευρώπης. Όπως προέκυψε από την παραπάνω μελέτη, για 15 χώρες μειώθηκε ο δείκτης CPI, ενώ για 16 αυξήθηκε. Οι 15 χώρες στις οποίες μειώθηκε ο CPI και αυξήθηκε η διαφθορά, βρίσκονται στη Βόρεια και Νότια Ευρώπη. Παρατηρείται γι' αυτές μεγαλύτερο επίπεδο διαφθοράς (χαμηλότεροι δείκτες CPI) από το έτος 2008 και έπειτα. Οι 16 χώρες στις οποίες αυξήθηκε ο CPI και μειώθηκε η διαφθορά βρίσκονται κυρίως στην Κεντρική Ευρώπη και παρατηρούνται μεγάλα επίπεδα διαφθοράς πριν από το έτος 2006. Τα συμπεράσματα αυτά απεικονίζονται γραφικά στα παρακάτω γραφήματα διασποράς.

Γράφημα Διασποράς 4.1.1: Μικρότεροι δείκτες CPI των χωρών της Ευρώπης στις οποίες αυξήθηκε η διαφθορά.

Γράφημα Διασποράς 4.1.2: Μικρότεροι δείκτες CPI των χωρών της Ευρώπης στις οποίες μειώθηκε η διαφθορά.

Την περίοδο αύξησης της διαφθοράς, η παγκόσμια οικονομική κρίση ήταν αυτή που έπληξε σκληρά την Ευρώπη. Το προσφυγικό πρόβλημα και οι τρομοκρατικές επιθέσεις προκάλεσαν σε αρκετές χώρες κοινωνική αναταραχή και ορισμένες αντιμετώπισαν προβλήματα με τα δημόσια οικονομικά τους.

Πιο συγκεκριμένα, οι χώρες της Νότιας Ευρώπης που αναφέρονται στα έγγραφα είναι η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία και η Μάλτα. Στις χώρες αυτές ο δείκτης CPI είναι μικρότερος, δηλαδή παρατηρείται αύξηση της διαφθοράς, από το έτος 2008 και έπειτα.

Η ένταξη της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, απαιτούσε να πραγματοποιήσει πρόοδο στους τομείς της δικαστικής μεταρρύθμισης και στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Δημιούργησε το Μηχανισμό Συνεργασίας και Ελέγχου (Cooperation and Verification Mechanism), ο οποίος λειτούργησε ως μεταβατικό μέτρο παροχής βοήθειας. Το μεταβατικό αυτό στάδιο της Βουλγαρίας, αποτέλεσε τον παράγοντα αύξησης διαφθοράς εκείνο το έτος. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016).

Η οικονομική κρίση επηρέασε σημαντικά την Ελλάδα, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιταλία. Η διαφθορά στη δημόσια διοίκηση προκάλεσε δημοσιονομική κρίση και έτσι οι κυβερνήσεις έπρεπε να λάβουν μέτρα κατά της διαφθοράς. Η τότε πρόεδρος της διεθνούς διαφάνειας Ουγκέτ Λαμπέλ, δήλωσε ότι «οι καλύτεροι κανόνες στη χρηματοδότηση κομμάτων, στη διαφάνεια και η διαύγεια στις κρατικές δαπάνες και στα δημόσια έργα θα βοηθούσε το πρόβλημα της διαφθοράς, την αδύναμη επιβολή του νόμου, την έλλειψη ελέγχων, την αδιαφάνεια των κυβερνητικών δραστηριοτήτων και την έλλειψη ευαισθητοποίησης του κοινού». (Deutsche Welle, 2012).

Στην Μάλτα είχε εφαρμοστεί το πρόγραμμα «Χρυσή Βίζα», το οποίο έδινε διαβατήρια σε μεγαλοεπενδυτές της, ενέχοντας τον κίνδυνο προσέλκυσης εγκληματιών, ξεπλύματος χρήματος και διαφθοράς. Σε συνδυασμό με τη δημοσίευση των εγγράφων, η διαφθορά αυξήθηκε σημαντικά, πράγμα που φαίνεται και από τους δείκτες CPI για αυτά τα έτη.

Οι χώρες της Βόρειας Ευρώπης που αναφέρονται στα έγγραφα είναι η Ρωσία, η Δανία, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Φινλανδία, η Ουγγαρία, η Ολλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισλανδία. Παρατηρείται αυξημένη διαφθορά και γι' αυτές από το έτος 2008 και έπειτα, με μόνη εξαίρεση τη Σουηδία, η οποία παρουσιάζει τον μικρότερο δείκτη CPI το έτος 2001 ($CPI_{2001}^{Σουηδία}=90$).

Τα έτη αυτά, η Ρωσία αντιμετώπιζε προβλήματα φτώχειας και διαφθοράς, τα οποία αποτελούσαν συστημική απειλή για την εθνική ασφάλεια. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα αυτά, ενισχύθηκε το δικαστικό και δικαιοσύνη σύστημα.

Η Δανία είναι από τις χώρες με τη μικρότερη διαφθορά το έτος 2012. Το 2013 το Κοινοβούλιο θέσπισε τροποποιήσεις με στόχο την ενίσχυση της πρόληψης, την προστασία των δικαιωμάτων και τη δίωξη των οικονομικών εγκλημάτων. Οι νέες τροποποιήσεις και η εφαρμογή των συστάσεων της GRECO (χρηματοδότηση πολιτικών κομμάτων, προεκλογικών εκστρατειών), αναμένεται να αυξήσουν τη διαφάνεια στη δημόσια διοίκηση. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014a).

Οι Σκανδιναβικές χώρες και η Ολλανδία έχουν τα πιο χαμηλά επίπεδα διαφθοράς και τα πιο υψηλά επίπεδα κοινωνικής εμπιστοσύνης σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες. Υπήρξε ταχύτατη οικονομική ανάκαμψη έπειτα από την οικονομική ύφεση, με τεράστια επέκταση του δημόσιου τομέα, των μεταφορών και της βιομηχανίας.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2010 θεσπίστηκε ο νόμος περί δωροδοκίας Bribery Act, ο οποίος αναφέρει ότι δεν υπάρχει περίοδος παραγραφής, ούτε γενική ασυλία από ποινικές διώξεις για τους βουλευτές, τους δικαστές ή τους εισαγγελείς. Επιπλέον, οι πολίτες έχουν ποικιλία διαύλων για να καταγγείλουν υπόνοιες διαφθοράς στην αστυνομία χωρίς να εκτείνονται. Οι διάυλοι αυτοί όμως δεν είναι ευρέως γνωστοί, σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2014. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b).

Σημαντικές βελτιώσεις στην καταπολέμηση και πρόληψη διαφθοράς των βασικών θεσμών, συνέβησαν έπειτα από την κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος στην Ισλανδία το 2008.

Η Ουγγαρία, ακολούθησε τις συστάσεις που της έκανε η GRECO περί ενίσχυσης νομοθετικού, δικαστικού και εισαγγελικού τομέα. Η βελτίωση των μέτρων καταπολέμησης της διαφθοράς και στους τρεις τομείς όμως, θα πρέπει να καταστεί σαφέστερη μέσω της ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης. (GRECO, 2015).

Αντίθετα, δεκαέξι χώρες της Ευρώπης είχαν υψηλά επίπεδα διαφθοράς πριν από το έτος 2006 και όχι μετά τη δημοσίευση των εγγράφων. Επομένως, η δημοσίευση των εγγράφων δεν τις επηρέασε σε σημαντικό βαθμό, καθώς τα επίπεδα διαφθοράς τους ήταν μικρότερα εκείνα τα έτη.

Ο ποινικός κώδικας της Αυστρίας περιλάμβανε τη διαφθορά των δημοσίων υπαλλήλων και επικεντρωνόταν κυρίως στην παράνομη εκτέλεση καθηκόντων. Με την ενσωμάτωση της σύμβασης για την καταπολέμηση της διαφθοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πέρα από την κατάχρηση εξουσίας, προβλέπονται επίσης κυρώσεις για την απόκτηση πλεονεκτημάτων από διευθυντές επιχειρήσεων δημοσίων οργανισμών, για τα αδικήματα δωροδοκίας, δωροληψίας και για την κατάχρηση άσκησης καθηκόντων. Με αυτόν τρόπο προστατεύεται η εντιμότητα της δημόσιας διοίκησης, της έννομης τάξης, καθώς και η αντικειμενικότητα και η ακεραιότητα. (ΕΚΔΔΑ-Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, 2001).

Το Βέλγιο δεν είχε ολοκληρωμένη στρατηγική καταπολέμησης της διαφθοράς, όμως το πλαίσιο πρόληψης που ακολουθούσε ήταν πολύ καλά ανεπτυγμένο και για τον λόγο αυτό η δημοσίευση των εγγράφων δεν στάθηκε παράγοντας για την αύξηση της διαφθοράς.

Η Κροατία πραγματοποίησε στρατηγική και σχέδιο δράσης, για μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος. Τα μέτρα για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας του δικαστικού σώματος, έγιναν κυρίως με συνταγματικές τροποποιήσεις, όπως νέα διαδικασία διορισμού του δικαστικού συμβουλίου του κράτους. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011).

Η Λετονία και η Λιθουανία εντάσσονταν στο σοβιετικό κράτος και η ρωσική οικονομική κρίση του 1998 τις έπληξε σημαντικά. Μετά την ανεξαρτησία τους, εγκαθίδρυσαν νέα διοίκηση, ίδιο δικαστικό σύστημα και τους υπόλοιπους θεσμούς ενός κράτος. Κατάφεραν όμως να πετύχουν υψηλή ανάπτυξη και ανάκαμψη μετά το 2000, μέσω δραστικών οικονομικοπολιτικών μέτρων με στόχο την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης. (Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 061 της 14/03/2003 σ.0080-0092, 2003).

Στην Ουκρανία τα φαινόμενα διαφθοράς αφορούν κυρίως τις προμήθειες στρατιωτικού υλικού. Η εκλογή του κεντρικού κυβερνητικού οργάνου, στην αρμοδιότητα του οποίου βρίσκεται ό,τι σχετίζεται με στρατιωτικό υλικό, κατάφερε να περιορίσει τα φαινόμενα διαφθοράς στον αμυντικό τομέα. (“Πόλεμος και διαφθορά στην Ουκρανία”, 2015).

Σύμφωνα με έκθεση της GRECO, το ποινικό δίκαιο της Πολωνίας πρέπει να βασίζεται στη διενέργεια ερευνών, καθώς και στη δίωξη και επιδίκαση αδικημάτων διαφθοράς όπως αναφέρουν τα πρότυπα της Σύμβασης ποινικού δικαίου για τη διαφθορά. Η Πολωνία πράγματι προσάρμοσε τις διατάξεις του Ποινικού της Κώδικα με βάση τη Σύμβαση αυτή. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014c).

Η Ρουμανία, με την προσχώρησή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έκανε μεταρρυθμίσεις για την αύξηση της διοικητικής ικανότητας και θέσπισε αρχές και υπηρεσίες για την καταπολέμηση της διαφθοράς, καθώς και νέους κώδικες ποινικής και πολιτικής δικονομίας.

Προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος στη Σερβία, ψηφίστηκε ο νόμος για την οργάνωση και τη δικαιοδοσία των κρατικών αρχών στην καταστολή του οργανωμένου εγκλήματος, στην τρομοκρατία και στη διαφθορά. Επομένως, ιδρύθηκε ένας οργανισμός συντονισμού, με στόχο την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας του κράτους. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018).

Η Σλοβακία καταπολέμησε τη διαφθορά μέσω της δημοσίευσης κρατικών συμβάσεων, κάνοντας μεταρρυθμίσεις του δικαστικού συστήματος και εφαρμόζοντας αυστηρότερους κανόνες για τη δικαιοσύνη και τις δημόσιες συμβάσεις. Επομένως, συγκρότησε ειδικό ποινικό δικαστήριο με δικαιοδοσία για την εκδίκαση υποθέσεων δωροδοκίας και διαφθοράς των εγχώριων και αλλοδαπών υπαλλήλων. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014d).

Η Τσεχία επικύρωσε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς (UNCAC), έχοντας προηγουμένως αποκαταστήσει τα προβλήματα σχετικά με την επιβολή κυρώσεων σε νομικά πρόσωπα για διάπραξη εγκλημάτων. Συστάθηκαν η κυβερνητική επιτροπή και μια ειδική ομάδα της τσέχικης αστυνομίας, οι οποίες ανέλαβαν τον συντονισμό της καταπολέμησης της διαφθοράς και την έρευνα υποθέσεων διαφθοράς στο οικονομικό έγκλημα (Μονάδα Καταπολέμησης της Διαφθοράς και του Οικονομικού Εγκλήματος-UOKFK).

Η Γαλλία εισήγαγε νέα νομοθεσία κατά της διαφθοράς, τον νόμο Sapin II. Εισήχθησαν σε αυτόν σημαντικές καινοτομίες, όπως η δημιουργία μιας νέας εθνικής υπηρεσίας καταπολέμησης της διαφθοράς, νέα αδικήματα και κυρώσεις, η επιβολή υποχρεώσεων σε εταιρείες και ανώτερα στελέχη (ποινή συμμόρφωσης, συμφωνίες αναστολής της ποινικής δίωξης) και ενίσχυσε την προστασία των προσώπων που καταγγέλλουν. Ενδυναμώνεται με τον νόμο αυτόν η προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος (whistleblowers), δίνοντας έναν εκτεταμένο ορισμό τους και καθορίζοντας τα μέτρα προστασίας τους. (Νίκος Πασσάς, 2017).

Η Γερμανία καταπολεμά τη διαφθορά μέσω της πρόληψης και του ελέγχου. Επενδύει σε προληπτικά προγράμματα για τον έλεγχο της διαφθοράς και εφαρμόζει κανόνες που ρυθμίζουν το έργο της δημόσιας διοίκησης. Επίσης, έχουν θεσπίσει κατευθύνσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς, παρακολουθούν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε τυχαία βάση, έχουν προσδιορίσει τους τομείς που παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο διαφθοράς και έχουν διορίσει επίτροπο για την καταπολέμηση της διαφθοράς. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014ε).

Στην Ελβετία, διαχωρίζουν τη δημόσια και ιδιωτική διαφθορά. Αυτεπάγγελτα διώκεται η διαφθορά των αξιωματούχων του κράτους. Οι Ελβετοί βουλευτές ψήφισαν νόμο που επιτρέπει λεπτομερέστατο έλεγχο στους τραπεζικούς λογαριασμούς των διοικητικών οργανισμών και των ηγετών στη χώρα.

Το 2004 η Εσθονία σχεδίασε ένα πρόγραμμα για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Ο ποινικός κώδικας, επιβάλλει ισχυρές ποινές για τα αδικήματα διαφθοράς. Έγιναν τροποποιήσεις το 2012 του νόμου περί πολιτικών κομμάτων, του νόμου περί δημοσίων υπηρεσιών και του νόμου για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Στην Ιρλανδία υπάρχει νομοθέτημα από το 1906 σχετικό με την αντιμετώπιση της διαφθοράς και στηρίζεται στην προσπάθεια για αποκλεισμό ή περιορισμό πρόσβασης οργανωμένων συμφερόντων στις δημόσιες δραστηριότητες. Δίνει επίσης τη δυνατότητα δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων των υπόπτων και απαιτεί τη δικαιολόγηση αυτών. (ΕΚΔΔΑ-Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, 2001).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι αποκαλύψεις των εγγράφων του σκανδάλου LuxLeaks έφεραν στο φως το φορολογικό καθεστώς του Λουξεμβούργου. Η υιοθέτηση του νόμου περί μη φορολόγησης των θυγατρικών εταιρειών σε ευρωπαϊκή έδρα, είχε ως αποτέλεσμα πολλές πολυεθνικές εταιρείες να το εκμεταλλευτούν. Η PwC ήταν μια από τις λογιστικές εταιρείες, η οποία βοήθησε στη φοροαποφυγή των πολυεθνικών εταιρειών στο Λουξεμβούργο, το οποίο θεωρήθηκε ως φορολογικός παράδεισος από την Oxfam. Στο σκάνδαλο εμπλέκονται εταιρείες από πολλές χώρες των πέντε ηπείρων, με κάποιες να παρουσιάζουν μεγάλο αριθμό εγγράφων και κάποιες άλλες μικρό.

Στο σκάνδαλο αυτό ενεπλάκησαν οι Antoine Deltour, Raphael Halet και Edouard Perrin. Η τελική απόφαση του δικαστηρίου έκρινε τους Deltour και Halet ένοχους και τον Perrin αθώο. Οι κατηγορίες που απαγγέλθηκαν στον Antoine Deltour και στον Raphael Halet, ήταν η σκόπιμη παραβίαση επαγγελματικού απορρήτου, ενδοεταιρική κλοπή και η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Εκτενέστερη μελέτη έγινε για τον αριθμό εγγράφων που αναφέρονται στις χώρες των πέντε ηπείρων. Αρχικά, μελετήθηκαν οι συσχετίσεις των εγγράφων και του κατά κεφαλή αριθμού εγγράφων για κάθε ήπειρο με τον δείκτη CPI. Για την Ευρώπη, την Αφρική, την Ασία και την Αμερική οι συσχετίσεις είναι θετικές και αδύναμες, πράγμα που σημαίνει ότι μειώθηκε η διαφθορά τους. Αντίθετα στην Ωκεανία, οι συσχετίσεις ήταν αρνητικές και μάλιστα ίσες με -1 πράγμα που προκάλεσε αύξηση της διαφθοράς, όμως το αποτέλεσμα αυτό δεν είναι αντιπροσωπευτικό της ηπείρου καθώς μελετήθηκαν μόνο δύο χώρες αυτής.

Έπειτα, μελετήθηκαν οι συσχετίσεις του αριθμού εγγράφων κατά ΑΕΠ με τον δείκτη CPI. Στην Ευρώπη, στην Αφρική και στην Αμερική οι συσχετίσεις ήταν θετικές και αδύναμες επομένως μειώθηκε η διαφθορά τους. Αντίθετα στην Ασία και την Ωκεανία οι συσχετίσεις ήταν αρνητικές και η διαφθορά τους αυξήθηκε. Για την Ασία το αποτέλεσμα αυτό δεν ήταν αναμενόμενο καθώς φαίνεται ότι η διαφθορά επηρεάστηκε από το ΑΕΠ και αυξήθηκε όχι όμως καταλυτικά, καθώς οι αρνητικοί συντελεστές συσχέτισης είναι αδύναμοι και πάρα πολύ κοντά στο μηδέν.

Επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στην Ευρώπη, κάποιες χώρες επηρεάστηκαν σε σημαντικό βαθμό από τη δημοσίευση των εγγράφων και άλλες όχι. Χώρες της Νότιας και της Βόρειας Ευρώπης και πιο συγκεκριμένα η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία, η Μάλτα, η Ρωσία, η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ισλανδία, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Φινλανδία, η Ουγγαρία, η Ολλανδία, παρουσιάζουν αύξηση της διαφθοράς τους για τα έτη μετά το 2008. Στις υπόλοιπες χώρες παρατηρείται μια μείωση της διαφθοράς, καθώς οι νομοθεσίες και οι τρόποι αντιμετώπισης της διαφθοράς στάθηκαν αρωγοί, ώστε η δημοσίευση των εγγράφων να μην τις επηρεάσει.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο δείκτης CPI είναι ο δείκτης που δείχνει πως ο κόσμος αντιλαμβάνεται τη διαφθορά στη χώρα του, επομένως εάν οι άνθρωποι έχουν γνώση της πραγματικότητας τόσο πιο αξιόπιστος θα είναι και ο δείκτης. Σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα τρία τέταρτα των ερωτηθέντων (76%) πιστεύουν ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη στη χώρα τους. Το ένα τέταρτο των Ευρωπαίων πολιτών (26%), θεωρεί ότι καθημερινά θίγεται προσωπικά από τη διαφθορά. Περίπου τα τρία τέταρτα των Ευρωπαίων (73%), θεωρούν ότι η δωροδοκία και η χρήση των γνωριμιών είναι συχνά ο ευκολότερος τρόπος για την εξυπηρέτησή τους από δημόσιες υπηρεσίες στη χώρα τους. Δύο στους τρεις Ευρωπαίους (67%) πιστεύουν ότι η χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων, δεν υπόκειται σε διαφάνεια. Λιγότερο από το ένα τέταρτο των Ευρωπαίων (23%) συμφωνεί ότι οι προσπάθειες της κυβέρνησής τους είναι αποτελεσματικές στην αντιμετώπιση της διαφθοράς, ενώ οι υπόλοιποι (26%) πιστεύουν ότι η διαφθορά διώκεται αποτελεσματικά στη χώρα τους με στόχο την αποτροπή παρόμοιων πρακτικών. (Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς/*COM/2014/038 Final*/, 2014). Πράγματι, σε κάποιες χώρες το κυβερνών κόμμα ήταν απροετοίμαστο για την αντιμετώπιση ενός τέτοιου σκανδάλου και γι' αυτό το λόγο έγιναν αλλαγές στις νομοθεσίες τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

- A. (1879, June 16). Criminal Code of Luxembourg. Sharing Electronic Resources and Laws on Crime.
https://sherloc.unodc.org/cld/document/lux/1879/criminal_code_of_luxembourg.html?
- Annelies Vandendriessche (LL.M), PhD Candidate at the University of Luxembourg. (2018). The LuxLeaks Case: Summary Translation of the Court of Appeal Judgement of 15 March 2017 (Thesis). University of Luxembourg.
[https://www.google.gr/search?hl=el&sxsrf=ALeKk02PEYYYpP6Xh9Vu8OCordK1X5dJpw:1609018796245&q=The+LuxLeaks+Case:+Summary+Translation+of+the+Court+of+Appeal+Judgement+of+15+March+2017+Annelies+Vandendriessche+\(LLM\)&spell=1&sa=X&ved=2ahUKEwjmaWOzuztAhWJ-ioKHUNCCDUQBSgAegQIBBA6&biw=1366&bih=657](https://www.google.gr/search?hl=el&sxsrf=ALeKk02PEYYYpP6Xh9Vu8OCordK1X5dJpw:1609018796245&q=The+LuxLeaks+Case:+Summary+Translation+of+the+Court+of+Appeal+Judgement+of+15+March+2017+Annelies+Vandendriessche+(LLM)&spell=1&sa=X&ved=2ahUKEwjmaWOzuztAhWJ-ioKHUNCCDUQBSgAegQIBBA6&biw=1366&bih=657)
- Arnolds, E. B., & Garland, N. F. (1974). The Defense of Necessity in Criminal Law: The Right to Choose the Lesser Evil. The Journal of Criminal Law and Criminology (1973-), 65(3), 289. <https://doi.org/10.2307/1142600>
- BBC News. (2016, April 26). France backs defendant as LuxLeaks trial starts. <https://www.bbc.com/news/world-europe-36135626>
- Bribery Act 2010. (2010). Legislation.Gov.Uk.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/contents>
- Columbia Global Freedom of Expression. (2019, December 11). The Case of LuxLeaks. Global Freedom of Expression.
<https://globalfreedomofexpression.columbia.edu/cases/the-case-of-luxleaks/>
- Corruption Perceptions Index 2011. (1977). 28. Transparency International.
<https://www.transparency.org/en/>
- Council of Europe/European Court of Human Rights. (2020, March 31). Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights. European Court of Human Rights. https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_10_ENG.pdf
- Disgraceful trial about to start in LuxLeaks case. (2016, April 29). RSF.
<https://rsf.org/en/news/disgraceful-trial-about-start-luxleaks-case>
- E. (2020, February 28). Why we need a EU framework for the protection of whistleblowers. European Centre for Press and Media Freedom.

<https://www.ecpmf.eu/why-we-need-a-eu-framework-for-the-protection-of-whistleblowers/>

- Effective EU tax haven blacklist must include at least 35 countries, Oxfam analysis finds. (2018, June 23). Oxfam International. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/effective-eu-tax-haven-blacklist-must-include-least-35-countries-oxfam-analysis>
- European Commission. (2016, June 10). Cooperation and Verification Mechanism for Bulgaria and Romania. https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/assistance-bulgaria-and-romania-under-cvm/cooperation-and-verification-mechanism-bulgaria-and-romania_en
- GDP per capita (current US\$) | Data. (n.d.). The World Bank Data. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>
- Glossary of Tax Terms—OECD. (n.d.). Retrieved December 26, 2020, from <https://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm>
- GRECO. (2015). First Evaluation Round – Compliance Report on Hungary. Council of Europe. <https://rm.coe.int/16806c6ac1>
- International Consortium of Investigative Journalists. (2021, January 5). International Consortium of Investigative Journalists. ICIJ. <https://www.icij.org/>
- Irwin-Hunt, A. (2020, September 15). Luxembourg tries to shed ‘tax haven’ label. Financial Times. <https://www.ft.com/content/ebfea57b-ce1c-4e1d-8b08-640d1a87ff99>
- Luxembourg Leaks: Global Companies’ Secrets Exposed. (n.d.). ICIJ. Retrieved December 26, 2020, from <https://www.icij.org/investigations/luxembourg-leaks/>
- LuxLeaks: “Honte sur le Luxembourg qui inculpe le journaliste auteur des révélations.” (2015, April 23). Fédération Européenne Des Journalistes. <https://europeanjournalists.org/fr/2015/04/23/luxleaks-honte-sur-le-luxembourg-qui-inculpe-le-journaliste-auteur-des-revelations/>
- Necessity & Proportionality. (n.d.). [Text]. European Data Protection Supervisor - European Data Protection Supervisor. Retrieved December 26, 2020, from https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/subjects/necessity-proportionality_en
- Tansini, C., & Bocchiola, D. M. THE LUXLEAKS WHISTLEBLOWING CASE: A PHILOSOPHICAL ASSESSMENT. Universita Degli Studi Di Pavia, Dipartimento Di Scienze Politiche e Sociali. (n.d.). Google Scholar. Retrieved December 26, 2020, from https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/56301420/The_LuxLeaks_Whistleblowing_Case.

[_A Philosophical Assessment.pdf?1523525711=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DTHE_LUXLEAKS_WHISTLEBLOWING_CASE_A_PHILO.pdf&Expires=1617201071&Signature=Ci3g4kcbAB2rA9eOquZXwSdMqmXc8819UD5AtxHTJQfxCsWxGFTUAWR7xKRjbpq2-HA1MvQy9FN4Gid4zoTxoHQP7o2Uk5tF2b7h3TT3VbZZoDIcuhZiIGntvkDclPwLno mR9I9kj-qsjMUNXN4c2Zz771Fz4qpd2vVaoN7q2wMgh6YNgipwDOsIF2NnH-dvQIwCM2MvqD7nFUfqUksOt4gBiXrQvzespw-xdVaObeTwVxSB7e5EIKCMzSBcUustGzj2~rgkqn8~xc5SmxQm2nE23M0B8yQRN9-H9zZuaDy50nTRv31cYtBbkXFhhIT6W7LMpz~y0uqt6iEgFklxA &Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA](https://www.transparency.org/en/cpi)

- Roy Krovel and Mona Thowsen (Eds.). (2019, March). Making transparency possible, An interdisciplinary dialogue. Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.64>
- Tax Justice Network - Illicit Financial Flows. (2018). Illicit Financial Flows Vulnerability Tracker. <https://iff.taxjustice.net/#/profile/LUX>
- Transparency International. (2020, November 12). Corruption Perceptions Index. Transparency.org. <https://www.transparency.org/en/cpi>

Ελληνόγλωσση

- Αύξηση των καταγγελιών για διαφθορά στην Ιταλία. (2012). News.gr. <https://www.news.gr/kosmos/evroph/article/11164/ayxhsh-ton-kataggelion-gia-diafthora-sthn-italia.html>
- Βαβούρας, Ι. Σ., & Μανωλάς, Γ. Α. (2006). Εισαγωγή στις μακροοικονομικές έννοιες. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Διαφθορά και φοροδιαφυγή σκιάζουν την εικόνα της Δανίας. (2018). Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. <https://www.kathimerini.gr/economy/international/989623/diafthora-kai-forodiatygi-skiazoy-n-tin-eikona-tis-danias/>
- Ε.Ε.: Υψηλοί δείκτες διαφθοράς στην Ελλάδα. (2014). Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. <https://www.kathimerini.gr/economy/local/751899/e-e-ypsiloi-deiktes-diafthoras-stin-ellada/>
- ΕΚΔΔΑ-Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης. (2001). Η διαφθορά στον δημόσιο τομέα. https://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/13/3/449.pdf
- Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς /*COM/2014/038 final */. (2014).

Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014DC0038&from=DE>

- Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 061 της 14/03/2003 σ.0080-0092. (2003). Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την “Ένταξιακή πορεία της Λετονίας και της Λιθουανίας”. Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52002IE1022&from=EN>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2011). Ενδιάμεση Έκθεση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Σχετικά με μεταρρυθμίσεις στην Κροατία όσον αφορά το δικαστικό σώμα και τα θεμελιώδη δικαιώματα (Κεφάλαιο 23 των Διαπραγματεύσεων). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52011DC0110&from=SK>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014ε). ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΕΡΜΑΝΙΑ στην Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς. https://www.google.com/search?sxsrf=ALeKk03xIrAQ--fsp_Mtux3a-VbtXyrSdA%3A1615852473067&source=hp&ei=ufNPYIT6AYq4a_jDucgH&iflsig=A INFCbYAAAAAYFABYsyU9HR5JltDHfVipnI79k4WGgti&q=%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%A1%CE%A4%CE%97%CE%9C%CE%91+%CE%93%CE%95%CE%A1%CE%9C%CE%91%CE%9D%CE%99%CE%91+%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD+%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CE%95%CE%95+%CE%B3%CE%B9%CE%B1+%CF%84%CE%B7%CE%BD+%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%AD%CE%BC%CE%B7%CF%83%CE%B7+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82&oq=%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%A1%CE%A4%CE%97%CE%9C%CE%91+%CE%93%CE%95%CE%A1%CE%9C%CE%91%CE%9D%CE%99%CE%91+%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD+%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CE%95%CE%95+%CE%B3%CE%B9%CE%B1+%CF%84%CE%B7%CE%BD+%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%AD%CE%BC%CE%B7%CF%83%CE%B7+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82&gs_lcp=Cgdnd3Mtd2l6EANQ-gZY-gZg9w1oAHAAeACAAZ0BiAGdAZIBAzAuMZgBAKABAqABAaoBB2d3cy13aXo&sclient=gws-wiz&ved=0ahUKEwjEuqjFv7PvAhUK3BoKHfhhDnkQ4dUDCAc&uact=5

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014a, Φεβρουάριος). ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΑΝΙΑ στην Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς.
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:058aecf0-d9b7-11e3-8cd4-01aa75ed71a1.0008.01/DOC_5&format=PDF
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014b, Φεβρουάριος). ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ της Έκθεσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς.
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6113-2014-ADD-28/el/pdf>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014c, Φεβρουάριος). ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΟΛΩΝΙΑ της Έκθεσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς.
<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/EL/1-2014-38-EL-F1-1-ANNEX-11.Pdf>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014d). ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΛΟΒΑΚΙΑ στην Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:058aecf0-d9b7-11e3-8cd4-01aa75ed71a1.0008.01/DOC_26&format=PDF
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017, Νοέμβριος). Θεματικό Ενημερωτικό Δελτίο Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Καταπολέμηση της Διαφθοράς.
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic_factsheet_fight-against-corruption_el.pdf
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2018). Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο – Δεύτερη έκθεση στο πλαίσιο του μηχανισμού αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0856&from=NL>
- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. (2010, Ιούνιος). Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Council of Europe.
https://www.echr.coe.int/documents/convention_ell.pdf
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2011). Κείμενα που εγκρίθηκαν – Έκθεση προόδου 2010 για την Κροατία. © Ευρωπαϊκή Ένωση, 2011.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2011-0059_EL.html
- Ισλανδία: η ζωή μετά τη θύελλα. (2012). ΤΟ ΒΗΜΑ.
<https://www.tovima.gr/2012/06/18/vimagazino/islandia-i-zwi-meta-ti-thyella/>
- Κωνσταντίνου Σταματίου Α., 2017. (n.d.). Retrieved March 4, 2021, from <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2688905/theFile>

- Νίκος Πασσάς. (2017). Ο Νόμος Sapin II – Νέα Γαλλική Νομοθεσία κατά της διαφθοράς. The Art of Crime.
https://www.google.com/search?q=%EF%83%98%09%CE%9D%CE%AF%CE%BA%CE%BF%CF%82+%CE%A0%CE%B1%CF%83%CF%83%CE%AC%CF%82.+%282017%29.+%CE%9F+%CE%9D%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82+Sapin+II+%E2%80%93+%CE%9D%CE%AD%CE%B1+%CE%93%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE+%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1+%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82.+The+Art+of+Crime&sxsrf=ALeKk03zfKjIUphpxTo3CsdzI6axWKkeA%3A1617198289693&source=hp&ei=0XxkYLisJ9aGjLsPiaKQoAs&iflsig=AINFCbYAAAAAYGSK4f5mDrwhZq0rNXFEnBdxT8BJ1bM0&oq=%EF%83%98%09%CE%9D%CE%AF%CE%BA%CE%BF%CF%82+%CE%A0%CE%B1%CF%83%CF%83%CE%AC%CF%82.+%282017%29.+%CE%9F+%CE%9D%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82+Sapin+II+%E2%80%93+%CE%9D%CE%AD%CE%B1+%CE%93%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE+%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1+%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82.+The+Art+of+Crime&gs_lcp=Cgdnd3Mtd2l6EANQ6gdY6gdgpgpoAHAAeACAAQCIAQCSAQC YAQCgAQKgAQGqAQdnd3Mtd2l6&sclient=gws-wiz&ved=0ahUKewj42NeM1drvAhVWA2MBHQkRBLOQ4dUDCAc&uact=5
- Ντιμίτρι Μεντβέντεφ: Διαφθορά και φτώχεια, οι απειλές για τη Ρωσία. (2008). ΤΟ ΒΗΜΑ. <https://www.tovima.gr/2008/11/25/world/ntmitri-mentbentef-diafthora-kai-ftwxia-oi-apeiles-gia-ti-rwsia/>
- Περί offshore και άλλων «καινών» δαιμονίων | Taxheaven. (2016, Ιούνιος 19). Taxheaven. <https://www.taxheaven.gr/news/29625/peri-offshore-kai-allwn-kainwn-daimoniwn?output=printer>
- Πόλεμος και διαφθορά στην Ουκρανία. (2015). DW-Deutsche Welle. <https://www.dw.com/el/%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BF%CF%85%CE%BA%CF%81%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1/a-18356993>

- Πρώτη η Ελλάδα στη διαφθορά στην Ευρώπη. (2012). DW-Deutsche Welle.
<https://www.dw.com/el/%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%B7-%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%80%CE%B7/a-16428824>
- Ταμπάκης Ν., Χαψά Ξ. (2013). Εφαρμοσμένη Στατιστική Εργαστηριακές Ασκήσεις. Ζυγός.
- Φινοκαλιώτης Δ. Κωνσταντίνος, «Ευρωπαϊκό Φορολογικό και Τελωνειακό Δίκαιο», Εκδόσεις Σάκκουλα 2015.
- Φινοκαλιώτης Δ. Κωνσταντίνος. (2014). Φορολογικό Δίκαιο, 5^η έκδοση. Εκδόσεις Σάκκουλα ΑΕ.